

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ
UYGULAMALI BİLİMLER YÜKSEKOKULU
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ BÖLÜMÜ

*Özel Etkinlikler ve Butik Toplantılar Destinasyonu Olarak Prens Adaları'nın
Mevcut Durumu ve Potansiyeli*

Türkçe Versiyon*

TRM 492.02 TURİZMDE ÖZEL ARAŞTIRMALAR

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Maria Dolores Alvarez (alvarezm@boun.edu.tr)

Yazarlar:

Arif Kılınçarslan (arif.kilincarslan@gmail.com)

Gökhan Tosun (gokhantosun@yahoo.com.tr)

Tekin Altuntaş (altuntas.tekin@gmail.com)

Uğur Eskici (eskiciugur@gmail.com)

Orijinal Versiyon Teslim Tarihi: 30.05.2013

Türkçe Versiyon Teslim Tarihi: 08.11.2013

*Bu tezin orijinal metni İngilizce olup daha sonra Türkçe 'ye çevrilmiştir.
Çeviri: Tekin Altuntaş (altuntas.tekin@gmail.com)

ÖNSÖZ

Öncelikle Sayın Doç. Dr. Maria Dolores Alvarez'e bu tez çalışması süresince bize göstermiş olduğu ilgi için teşekkürlerimizi sunarız. Tüm süreç boyunca bize rehberlik etmiş ve yardımcı olmuştur.

Öte yandan, bu tezin konusu Adalar Vakfı ile yapılan sohbet sırasında ortaya çıkmış ve Adalar Rotary Club bu konu üzerinde çalışmamız için öneride bulunmuştur. Diğer bir deyişle, Adalar Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Halim Bulutoğlu bu tez konusunun yaratıcısı olarak nitelendirilebilir. Bu sebeple, bahsi geçen bu iki kuruluşa ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Ayrıca, araştırmamız boyunca Adalar Belediyesi göstermiş olduğu yardımseverliğin yanı sıra birbirinden değerli kaynaklar ve bilgilerle tezimize katkı sağlamıştır.

Son olarak, burada isimlerini tek tek yazamayacağımız ancak çeşitli aşamalarda büyük bir özveri ve sabırla bizlere yardımcı olan tüm katılımcılara ve paydaşlara saygılarımızı sunar, teşekkür ederiz.

ÖZET

Özellikle, özel etkinlikler ve butik toplantılar bazında değerlendirildiğinde “Event Turizm”, turizm sektörü içinde artan bir öneme sahiptir. Prens Adaları için düşünüldüğünde ise bu çalışmanın, destinasyondaki turizm çeşitliliğini artırmanın yanı sıra var olan turizm potansiyelini mevsimlere yayarak bölge turizmine katkı sağlaması olağandır. Bu çalışmanın temel hedefi Prens Adaları'nın mevcut durumunu ve muhtemel turizm potansiyelini özel etkinlikler ve butik toplantılar bazında analiz etmektir. Söz konusu mevcut ve potansiyel durum; mevcut imkânlar ve yatırımlar, tarihi ve kültürel cazibe merkezleri ve aktiviteler, koruma yöntemleri, destek ve işbirliği, destinasyon maliyeti ve muhtemel etkileri içine alan Kavramsal Model ile bağlantılı olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma tanımlayıcıdır ve alan araştırmasına dayalıdır. Yargısal (Judgemental) ve Kartopu Örneklem (Snowball Sampling) yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca, toplantı salonları olan oteller, etkinlik/organizasyon firmaları, STK'lar, Adalar Belediyesi yetkilileri ve Anadolu Club yöneticileri ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği (semi-structured interviews) kullanılarak röportajlar yapılmıştır.

Bulgular, Adalar'da özel etkinlikler ve butik toplantılar açısından bir potansiyelin varlığını ortaya koymaktadır, ancak; Prens Adaları alternatif aktiviteleri ve özel organizasyonlar/butik toplantılar bazında kendisini geliştirebilmesi için mevcut imkânlarını ve yatırımlarını geliştirmeli, İBB, yerel yönetimler, organizasyon firmaları ve oteller gibi farklı paydaşlar arasında profesyonel bir koordinasyon oluşturmalıdır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
ÖZET	2
GİRİŞ	4
ALAN TARAMASI.....	5
Prens Adaları:	12
ARAŞTIRMA GEZİSİ	19
ARAŞTIRMA SORUSU	22
KAVRAMSAL MODEL.....	23
METODOLOJİ	24
KARŞILAŞILAN ENGELLER.....	25
BULGULAR	2525
Etnokrafik Bulgular:	255
Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar:	26
Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler:	27
Koruma Önlemleri:	28
Destek ve İş Birliği:.....	29
Destinasyon Maliyeti:.....	300
Öngörülen Muhtemel Etkiler:.....	31
İçerik Analizi Bulguları:	33
Konularına Göre İçerik Analizi & Frekanslardan Çıkan Bulgular	33
ÖNERİLER.....	377
GELECEK ARAŞTIRMALAR	39
KAYNAKÇA	400
EK-1.....	433
Röportaj Soruları	433

GİRİŞ

Türkiye'nin coğrafi konumu ve iş turizmine olan ihtiyacı İstanbul gibi metropol şehirler için önemli imkânlar sunmaktadır. Ayrıca, İstanbul bölgesinde, kültür, sağlık, yat ve bazı spor turizmi gibi diğer turizm çeşitliliklerinin potansiyelleri oldukça dikkat çekmektedir. İstanbul, özellikle son zamanlarda organizasyon, toplantı ve kongre alanında adından bir hayli söz ettirmektedir. Etkinlik ve kongre turizmi 1996 yılında gerçekleşen Habitat Kongresi ile bir dönüm noktası yaşamış ve böylesine küresel bazda gerçekleştirilen bir kongre sayesinde ulusal ve uluslararası birçok yatırımcı ve katılımcının dikkatlerini üzerine çekmiştir.

Yerli ve yabancı turistler için bir cazibe merkezi olarak görülen Adaların, özel etkinlikler ve butik toplantılar için var olan potansiyeli göz ardı edilmiş olsa bile Prens Adaları, bu amaçlar doğrultusunda hazırlanabilir ve geliştirilebilir. Prens Adaları yaz dönemlerinde tam kapasiteyle hatta kapasitesinin üzerinde hizmet vermektedir ancak söz konusu kapasite farklı turizm aktiviteleri sayesinde geliştirilerek yılın diğer aylarına da yayılabilir. Böylece ölü sezon tabirine sebep olan "Seasonality" problemi minimum düzeye indirgenebilir.

Bu sebeple, bu araştırma çalışması, Prens Adaları'nın butik toplantılar ve özel etkinlikler bazında potansiyelini araştırmak üzere ele alınmıştır. Özellikle, destinasyonun mevcut durumu, tedarik zinciri bakımından ele alınmış ve destinasyonun bu tarz bir turizm aktivitesi için kapasitesi belirlenmeye çalışılmıştır.

ALAN TARAMASI

Destinasyon; sektörel ilişkilerin, ticari hareketin ve aktivitelerin geleneksel üretim-tüketim ikilemiyle çekişme içinde olduğu fiziksel veya hayali bir bölgede yer alan kuruluşlar ve paydaşlar topluluğudur (Saraniemi & Kylänen, 2010, s. 3). Destinasyon; farklı teklifleri ve ikramları yaratmak için bir araya gelen turizm sisteminin temel elementi olarak tarif edilebilir. Böylesine özel bir yer ancak onun nitelik ve özellikleriyle yaratılabilir. (Rimington & Kozak, 1999). İklim, çevrebilim, kültür ve geleneksel mimari, bir destinasyonun en temel özellikleridir. Oteller, yemek hizmetleri, ulaşım ve eğlence gibi hizmetlerin yanında bir önceki cümlede bahsi geçen temel özelliklerin geliştirilmesi ise destinasyonların ikincil özellikleridir. (Rimington & Kozak, 1999). Bu özellikler birleştirildiğinde bir destinasyonun çekiciliğini artmaktadır. Globalleşme ve liberalleşme süreçleri sonunda, birçok turizm aktivitesi ve sayısız destinasyon, sürekli artan bir rekabet anlayışıyla gelişmektedir. Son zamanlarda, yeni ve alternatif turizm çeşitleri ve formları ortaya çıkmaktadır. Artık, birçok insan, kişisel ve özel ilgilerine hitap eden butik konaklama seçeneklerini, kültürel mirası ve yerel kültürleri tanımak gibi yabancıları oldukları deneyimleri yaşamak istiyorlar. Buna paralel olarak, etkinlik turizmi, an be an daha da küreselleşen iş dünyasının dikkatini üzerine çekmektedir. Son on yılda, organizasyon sektörü, kendi kapasitesini ve potansiyelini oldukça arttırmıştır. Sonuç olarak, destinasyonların, etkinlik turizmine olan ihtiyacı gün yüzüne çıkmıştır (Dickson & Arcodia, 2010).

Etkinlik turizminin tanımı ise ihtilafli bir konudur. Bu konuda birden fazla tanım mevcuttur. En temel tanımlarından bir tanesi ise, “sosyal ortamda vuku bulan önemli bir toplanma veya aktivite – bir olay” (Allen, 2002, s. IV) olarak tanımlanabilir. Turizm sektörü açısından ise organizasyon, planlı bir aktivite olarak akla gelir. “Mekânsal-geçici bir olgudur. Mekân, insanlar, tasarım faktörleri ve programlarını da içeren yönetim sistemleri arasındaki iletişim özelliği açısından benzersizdir.” (Rimington & Kozak, 1999, s. 275). Planlı

organizasyonların oluşturulması, benzersiz olmasına ve dikkatle oluşturulmuş bazı faktörlerin arasındaki etkileşime bağlıdır. Genel anlamda turizm ve etkinlik turizmi arasında heterojen bir ilişki mevcuttur ve etkinlikler, genellikle turizm gelişiminin içeriğindeki temel madde olarak tanımlanır. Bu tip organizasyonlar, destinasyona ziyaretçi çekmektedirler. (Dickson & Arcodia, 2010). Diğer bir deyişle, turizm ve etkinlik turizmi arasında ciddi bir ilişki olup turizmin gelişmesinin etkinlik endüstrisine pozitif yönde fayda sağladığına inanılmaktadır.

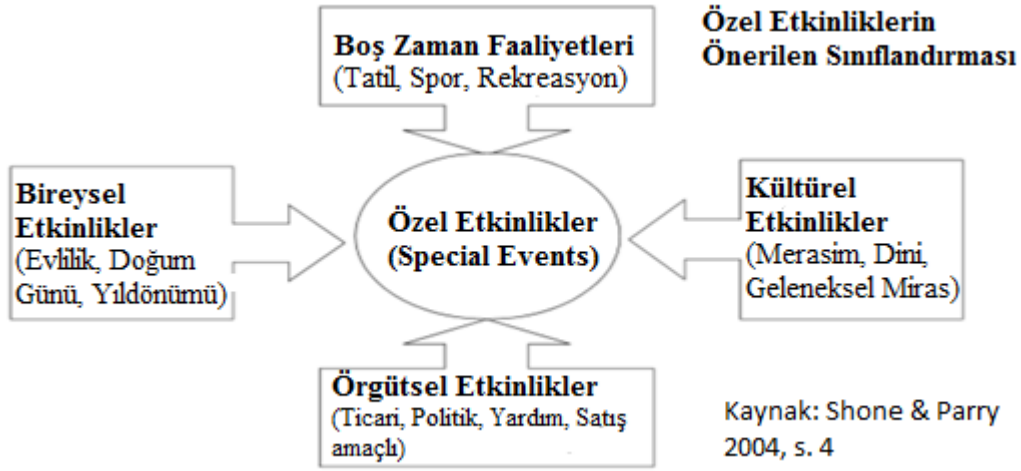
Fuar, sergi, gala, kongre ve kutlama gibi planlı durumlar için “etkinlik” terimi hayati önem taşımaktadır. Ayrıca, bir organizasyon, içerisinde birbiriyle bağlantılı olan birçok etmen barındırır (Sperstad & Cecil, 2011). Bir etkinliğin, tarih, yer, konaklama gibi kısıtları uygulama tarihinden önce belirlenmektedir. Planlı bir organizasyon ile ilgili bilgiler katılımcılarla ve kamuoyuna önceden aktarılmaktadır. (Getz D. , 1997). Ek olarak, “etkinlik-organizasyon” terimi, içinde özel kutlamaları ve ritüelleri barındıran belirli bir tarih olarak da tanımlanabilir (Goldblatt, 2005).

Amaçları bakımından organizasyonlar, iş ve sosyal amaçlı organizasyonlar ve toplantılar olarak sınıflandırılabilir. Konferanslar, sempozyumlar ve yönetim kurulu toplantıları gibi ev sahipliği yapılan toplantıların amacı; katılımcıları eğitmek, motive etmek, onlara ilham vermek ve sosyal çevre sağlamaktır. Yani, bu tür toplantılar, katılımcılar için yeni ve farklı bilgiler sunarken, özel bir anlam ifade ederler (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011). İş toplantılarının amacı ise katılımcıların organizasyon içindeki motivasyonlarını arttırmaktır. Satış eğitimleri, ürün lansmanları, müşteri etkinlikleri, teşvik gezileri/ödülleri ve tasvip etme programları bunlara örnek olarak gösterilebilir (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011). Bunun aksine, evlilik, anma merasimleri ve belirli camia toplantıları gibi sosyal organizasyonlar daha çok kutlama ve eğlenceye odaklanmaktadır. Bu organizasyonların temel amacı, katılımcıların tatminine odaklı olarak katılımcıların eğlenmesidir. (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin,

2011). Ayrıca, iş amaçlı organizasyonlar, firmanın iş akışının düzene sokulması için önemli görülmektedir. Öte yandan, toplantılar, iş organizasyonlarıyla aynı görülmemektedir; çünkü toplantılar, firmalar-şirketler için değer yaratmaktadır. Toplantılar, yönetim kurulu toplantıları gibi daha küçük ve daha net hedefleri olan birleşmeler olarak tanımlanabilir. Toplantılar, katılımcı sayısı, süresi, programı, organizasyon öncesi iletişimi ve program dinamikleri bakımından farklıdırlar (Krugman & Wright, 2007).

Butik toplantılar ve özel etkinlikler, son zamanlarda gündeme gelen bir diğer organizasyon tipidir. Sosyal etkinlikler, iş organizasyonları ve toplantılarının alt başlığı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, küçük toplantıların hazırlık ve uygulama süreçleri konferans gibi uzun soluklu organizasyonlara göre daha kısadır. Bu tür toplantılar, daha az formalite ve planlama gerektirebilir (Meetings and Conference Venues, 2013).

Özel etkinlikleri sadece bir tanımla tanımlamak maalesef mümkün değildir. Bazıları, özel etkinlikleri, günlük hayatın sıradan aktivitelerinden farklı olan faaliyetler olarak nitelendirir. Doğum günü partileri, yıldönümü kutlamaları ve evlilik gibi aktiviteler buna örnek teşkil edebilirler. Farklı organizasyon çeşitleri içinde ise özel etkinlikler, bir kere veya belirsiz aralıklarla normal programın ve akışın dışında meydana gelen organizasyonlar olarak tanımlanırlar (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011). Başka bir tabirle, “bir grup insanın aydınlanmak, kutlama yapmak, eğlenmek gibi amaçlarla dinlenme, kültürel, kişisel ve örgütsel hedefleri doğrultusunda günlük rutinlerinden sıyrılması sonucu ortaya çıkan bir gerçektir” (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011, s. 8). Özel etkinliklerin sınıflandırılması ise; dinlenme, kültürel, kişisel ve örgütsel faaliyetler olarak yapılabilir (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011).

Özel etkinlikler, sosyal ve kültürel anlamda birçok deneyim sunmaktadır (Beloviene, Kinderis, Williamson, Ivanov, & Ortin, 2011). “Bu tür etkinlikler ev sahibi bölge için genellikle çok kıymetlidir, çünkü etkinlikler katılımcıları doğrudan kendine çeker ve aynı zamanda dolaylı olarak genel ziyaretçi potansiyelini arttırırken bölgenin profilini ve prestijini geliştirir.” (Dimou & Soteriades, 2011, s. 331).

Organizasyon içinde, toplantıların etkilerini ölçümlemek de ayrıca büyük önem taşır. Toplantılar, format ve içeriğin iyi oluşturulmasıyla, paydaşlar arasında dikkate şayan bir değer yaratma, katılımcı davranışlarını değiştirme ve güçlendirme potansiyeline sahiptir (Sperstad & Cecil, 2011).

Bir destinasyonun, kongre ve toplantı alanında başarılı operasyonlar ortaya çıkarmasının sırrı; diğer paydaşlar, kurum ve kuruluşlar arasındaki sürekli gelişen ve korunan güçlü bir iletişimidir. Organizasyon sektöründe; farklı oluşumlar, kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişim bazında, işbirliği, kaynak paylaşımı, yenilik ve bölgesel gelişim önemli bir rol oynar (Mackellar, 2006).

Ulusal ve uluslararası etkinlikler, ev sahibi ülkenin turizm altyapısı açısından kendisini geliştirmesine olanak sağlar. Henüz gelişmekte olan bölgeler, zayıf olan altyapıları yüzünden düşük olan rekabet güçlerini telafi etmeye çalışırlar. Bu sebeple, bu destinasyonlar, farklı

imkânlar ve ikramlar yardımıyla turistlerin dikkatine çekmeye çalışırlar. Bu imkânlar ve ikramlar; konaklama kalitesi, düşük giriş ücretleri, düşük seyahat maliyetleri, dinlenme ve gece hayatı etkinlikleri olarak örneklendirilebilir (Wong, 2011). Destinasyonların bu tip özellikleri, organizatörler ve bölgenin karar mercileri tarafından dikkate alınırlar.

Destinasyon özellikleri, çekici motivasyon unsurları (pull motivation factors) olarak tanımlanır. Etkinlik turizmi açısından bu faktörler; minimum seyahat maliyeti, yüksek derecede ulaşılabilirlik, eğlence ve diğer destinasyon özellikleridir (Wong, 2011). Bu yüzden, destinasyonun temel özellikleri, etkinlik turizmi için tamamlayıcı ve hatta temel etmenler olarak karşımıza çıkar. Ekonomik kriz dünya genelinde istenmeyen bir durum olarak görülse de aynı şeyi etkinlik turizmi alanında yeni gelişmekte olan ülkeler için söylemek oldukça zordur, çünkü düşük seyahat ve organizasyon maliyetleri bu ülkeler için bir avantajdır. Sonuç olarak, bu destinasyonlar gelişmiş olanlara nazaran uygun fiyat ve kaliteli hizmetleriyle rekabet avantajı kazanmaktadırlar (Wong, 2011).

Öte yandan, etkinlik destinasyonunun pazarlaması, önemli bir diğer konudur. Bu durumda, destinasyonlar iş seyahati yapan kişileri çekmek için bazı fonksiyonları kullanarak çeşitli stratejiler geliştirmelidir. Bu fonksiyonlar şöyle listelenebilir:

- Pazar ve sektör içinde toplantı ve ziyaretçiler için çekici bir destinasyon imajı geliştirmek
- Kamu sektörü ve özel sektör arasında koordinasyon kurmak
- Toplantı ve etkinlik organizatörleriyle beraber hareket etmek
- Ziyaretçilerin merak ve isteklerine cevap verecek bilgiler sunmak
- Sektör için liderlik sağlamak (Getz, Anderson, & Sheehan, 1998)

Etkinlik turizm endüstrisinde, başarıya giden yolda “Etkinlik Destinasyonu Pazarlaması” bazı hedefler ve amaçlar belirler. Bu hedefler şöyle tanımlanabilir:

- Düşük sezonlarda ziyaretçi çekmek
- Kalış süresini ve yerel otellerde, restoranlarda, alışveriş ve cazibe merkezlerinde yapılan turist harcamalarını artırmak
- Farkındalık ve olumlu destinasyon imajı yaratmak
- Katılımcı üyelere müşterek promosyonlar sağlamak
- Yerel halkın para kazanmasına yardımcı olmak
- Altyapı düzenlemelerine ve geliştirilmesine katkı sağlamak
- Mevcut imkân ve olanakların etkili şekilde kullanmaya katkı sağlamak (Getz, Anderson, & Sheehan, 1998)

Wang ve Lee' ye göre (2011) konferanslar için seyahat eden turistler destinasyonlardaki ulaşım ve yiyecek-içecek olanaklarına daha çok dikkat etmekte, hatta destinasyondan çok konaklama, eğlence ve alışveriş imkânlarıyla ilgilenmektedir. Bu nedenle, konferanslar için seyahat eden turistler, diğer tip turistlerin aksine ulaşım ve yiyecek-içecek ile ilgili ürünler için daha çok harcama yapmaktadır. Sonuç olarak, etkinlik turizmi bölgeleri bu bilgilerden faydalanmalı, rahat ulaşım ve seyahat imkânlarının yanı sıra özellikle değişik dünya mutfaklarından çeşitli yiyecek-içecek olanakları sunabilmelidir.

İş organizasyonları ve konferanslar için seyahat eden turistler, gezi veya ziyaret sürecinin her aşamasını planlayamayabilirler. Genellikle, harcamalarını da planlamazlar, fakat her durumda konferans takviminin öncesi, süresi ve sonrasında beslenme ve ulaşım için bir şekilde harcama yaparlar. Bazen, bölgeye özgü hatıra, hediyelik eşya veya ziynet eşyası da satın alırlar (Wang & Lee, 2011). Sonuç olarak, herhangi bir etkinlik turizmi destinasyonu, turizm altyapısını güçlendirmek ve farklı turizm aktiviteleri geliştirmek için güçlü bir iletişim ağı oluşturmalı, yeniliklere, işbirliğine ve kaynak kullanımına önem vermelidir.

İş adamları veya iş için seyahat eden insanlar; hava ulaşımı kolaylığı, otel ve hizmet kalitesi, otel ve konferans salonların uygunluğu ve erişilebilirliği, ücret, ev sahibi-yerel toplumun tavır ve davranışları, bölgenin coğrafi konumu, güvenlik, misafirperverlik restoran olanakları ve çeşitliliği turizm özellikleri ve çekiciliği ve ulaşım imkânları gibi destinasyonlar için kilit konumdaki özellikleri dikkate alırlar. Bu özellikler içinde, bu tip turizm çeşidi için iki tanesi çok önemlidir: otel-servis kalitesi ve toplantı salonu imkânları. Ayrıca, etkinlik turizmi destinasyonları; ulaşılabilirlik, yerel destek, konaklama, konferans ve toplantı imkânları ve bölgeyle alakalı bilgi paylaşımı gibi bazı temel özelliklere sahip olmalıdır. Dahası, etkinlik turizmi bölgeleri, hükümet ve devlet desteği olmadan düşünülemez. Hükümetler ve devletler destinasyonlardaki etkinlik turizmi potansiyelini geliştirmek için ulusal ve uluslararası promosyonlarla destinasyona yardım etmelidir.

Destinasyonlardaki toplantı salonları, kamu alanları, bölgeye veya bölgeler arası ulaşım, sağlık hizmetleri, oteller ve restoranlar gibi fiziksel özelliklerin yanında güvenlik, servis kalitesi ve yerel halkın etkinlik turizmine karşı tutumu gibi fiziksel olmayan özellikler de dikkate alınmalıdır (McGurgan, Robson, & Samen, 2010)

Alan taraması esnasında, etkinlik ve toplantı turizminin etkileriyle ilgili ihtilafli konularla karşılaşmıştır. Etkileri bakımından etkinlikler; paydaşlar, yerel halk, ekonomi ve endüstri üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere sahip olabilir (Dimou & Soteriades, 2011). Etkinlik turizmi, bölge için daha güçlü bir turizm imajı yaratarak, rekabet gücü sağlayarak ve iş imkânı yaratıp işsizliğe katkı sağlamak gibi ekonomik bağlantıları güçlendirerek bölgeye katkı sağlayabilir (Wang & Lee, 2011). Etkinlikler, iş gücü ve iş olanakları bazında ekonomi üzerinde önemli bir tesire sahiptir. Dahası, etkinlikler, bölgesel yatırımları tetikler ve bölgesel ekonomiye gelir sağlayarak kamusal mali politikaları etkiler (Wang & Lee, 2011).

Etkinlikler, olumlu bölge imajı yaratma ve farkındalığı arttırma konusunda da etkilidir. Turizmde hedeflenen pazara hitap edebilmek için “Özel Etkinlikler” önemli ve tesirli araçlardır. Uzun vadede, ev sahibi bölgenin turizm piyasasındaki farkındalığını zenginleştirir (Wang & Lee, 2011). Potansiyel somut faydaların yanı sıra etkinlikler, bölgesel kimlik, imaj ve bölgesel onur gibi soyut avantajlar sunarlar (Wang & Lee, 2011). Diğer bir deyişle, etkinlikler, toplumlar arası güçlü bağlar oluşturarak, sosyal ve kültürel kimliği güçlendirirler.

Öte yandan, etkinliklerin, maliyetleri ve olumsuz etkileri de mevcuttur. Bölge için olumlu etkilerin ve iş imkânlarının yanında, organizasyon maliyetleri önemli bir rol oynar. Ev sahibi topluma mal olan orantısız maliyet dağılımı gibi finansal maliyetlerin yanı sıra, gürültü, trafik sorunları ve yerel yaşam tarzının bozulması gibi bazı sosyal problemler ve maliyetler ortaya çıkmaktadır (Wang & Lee, 2011).

Bir sonraki bölümde, etkinlik turizmi için seçilen bölge (destinasyon) analiz edilecektir.

Prens Adaları:

Prens adaları; Büyükada, Heybeliada, Kınalıada, Burgazada, Sedef adası, Yassıada, Kaşıkadası, Sivriada ve Neandros olarak adlandırılan dokuz küçük adadan oluşmaktadır; ancak, coğrafi konumları ve İstanbul’a olan uzaklıkları sebebiyle yukarıda belirtilen ilk beş ada daha çok tanınmıştır ve yerleşime müsaittir (Kocal, 2001).

Prens Adalarının tarihi, 8. yüzyılda Bizans manastırlarının inşasıyla başlamış, (Farsakoğlu, 2013, s. 6) ve birçok tarihi olaya tanıklık ederek devam etmiştir. Tarih boyunca, Adalar farklı hükümdarlar tarafından ele geçirilmiştir. Tarihçilere göre, Prens Adaları’nda ilk savaş M.Ö. 311 yılında Dimitrios Poliorkites, Lisimokhas ve Kosandros arasında Çanakkale’yi (Dardanelles) geri almak amacıyla yapılmıştır. Bu savaşlar ve fetihler, 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethi ile son bulmuştur (Adalar Belediyesi-Tarih:

Prens Adaları, 2012). M.Ö. 311 ve M.S. 1453 yılları arasında, Prens Adaları, “Cin Adaları”, “Halka Adaları” ve “Keşiş Adaları” gibi çeşitli isimlerle anılmıştır. Fakat Prens Adaları ismi, Bizans İmparatorluğu döneminden bugüne kadar kullanılmaktadır. Bu ismin verilmesinin sebebi, Bizans İmparatorluğu döneminde, bazı prens ve hükümdarların, buraya sürgün edilmesi ve ömürlerinin sonuna kadar burada işkenceye maruz bırakılmalarıdır (Adalar Belediyesi-Tarih: Prens Adaları, 2012). Prens Adaları’nın bu amaç için seçilmesi büyük ihtimalle o dönemlerdeki ulaşım zorluğu ve eksikliğinden kaynaklanmaktadır. O dönemlerde, Prens Adaları’na ulaşım ilkel botlarla sağlanmakta ve uygun olmayan hava koşullarında çeşitli trajediler meydana gelmekteydi. Adalara ilk feribot seferi 1861’de yapılmış olup bu tarihten 14 yıl sonra 1875 tarihinde Fevaidi Osmaniye isimli ilk feribot şirketi kurulmuştur (Türker, 2003). Bugün, adalara ulaşım Şehir Hatları Vapurları, IDO, Turyol ve Dentur’un Kadıköy, Kartal, Maltepe, Bostancı, Kabataş, Beşiktaş ve Eminönü’nden kalkan tarifeli seferleriyle sağlanmaktadır. Yaz dönemi boyunca, ulaşım hizmetlerine olan talep maksimum seviyededir. Ancak, özellikle belirtilmelidir ki kış aylarında, ulaşım konusunda ciddi zorluklar ve problemlerle karşılaşabilmektedir (Adalar Belediyesi-Ulaşım: Prens Adaları, 2012). Tarihsel geçmişinin gücü ve yoğunluğu sebebiyle, adalarda sayısız tarihi ve mimari yapıt, yapı ve eser bulunmaktadır. “Mimari Miras Envanteri” projesi kapsamında adalarda tescilli 1707, korunma altına alınması için önerilen/tespit edilen ise hâlihazırda 206 yapı bulunmaktadır (Farsakoğlu, 2013, s. 16).

Adaların nüfusu göz önüne alındığında, tarih boyunca devam eden bir dalgalanma dikkat çekmektedir. 17. yy ’da Evliya Çelebi, Adalar nüfusunu 200 olarak belirtmiştir (Kocal, 2001). Ancak, aynı yüzyılın ortalarında, Levanten’ler veba gibi epidemik salgınlardan korunmak için Prens Adaları’na göç etmiştir. Daha sonraki yıllarda da adalara olan göç çeşitli politik, sosyal ve ekonomik sebeplerden dolayı dalgalanmalar göstermiştir. Örneğin, Prens Adaları’nın genel nüfusu 16.814 iken, bu sayı 1960 yılında 19.834’e yükselmiştir. Bunun

aksine, 2000 yılında düşüş göstermiş ve 17.760'a gerilemiştir. Adalar Belediyesi'nden ve 2012 Nüfus sayımından edinilen bilgilere göre, adaların bugünkü toplam nüfusu 13.883'tür. Fakat bu yoğunluk yaz dönemlerinde oldukça artmaktadır. Adalar Belediyesi, toplam nüfusu, yazlıkçı ve yerleşik nüfus olarak iki grupta tarif etmektedir (Nüfus Durumu, 2012). Büyükada, Heybeliada, Kınalıada, Burgazada ve Sedef Adalarının yerleşik nüfusu yaklaşık olarak 20.000 civarındadır ancak yaz aylarında bu sayı, yazlıkçılar ve gününbirlik turistlerle birlikte yüzbinlere ulaşmaktadır (Uzun, Yener, Koç, & Yeşil, 2012, s. 1359).

Adalardan söz ederken, orada yaşayan halkın dini ve etnik kökenleri dolayısıyla, bölgedeki harmoniden bahsetmemek imkânsızdır. Her ne kadar son zamanlarda baskın çoğunlukta değişim gözlenirse de, Adalar, hoşgörünün merkezlerinden birisidir adeta. İstatistikler karşılaştırıldığında, 1890 yılında % 47,7 olan Rum Ortodoks oranı, 1914 yılında %78,6'ya yükselmiş ve aynı yıl bölgedeki Müslüman oranı %14,2 olarak hesaplanmıştır (Kerem, 2008, s. 43). Ancak 2002'de yapılan istatistiklerde ise, Müslüman yoğunluğu % 88,7 ile baskın duruma geçerken, Hristiyan nüfusu %2,4'e gerilemiştir (Koç , 2012, s. 73) . Nüfus içindeki bu heterojen yapı ve bir harmoni içinde yaşayan topluluk; kültür, yaşam tarzı, ritüeller ve değişik bakış açılarının çeşitliliği sayesinde turizm için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Nevruz, Arevakal, Ramazan ve Muharrem ayı etkinlikleri, Yılbaşı, Paskalya gibi kutlamalar, Prens Adaları'nda yaşayanların yanı sıra yerli ve yabancı turistler tarafından birlik, beraberlik ve barış içinde kutlanmaktadır. Böylesine hoşgörülü yaklaşımlar, turizm potansiyelinin yanında barışçıl bir dünya yaratmak için de ciddi katkılar sağlamaktadır (Adalar Belediyesi, 2012).

Prens Adaları'nın cazibesinin sırrı; denizinde, çam ormanlarında, dini ve tarihi mekânlarının yanı sıra doğal ve kültürel güzelliklerinde gizlidir. Prens Adaları, doğal ve coğrafi konumu dolayısıyla hava ve ses kirliliğinden korunmaktadır. Adalardaki ormanlar adaların toplam yüzölçümünün % 55'ini kapsamaktadır (Farsakoğlu, 2013, s. 16). Öte

yandan, her ne kadar Adalar Belediyesi 2000 yılından beri Emitt fuarında Prens Adalarını temsil etmeye çalışsa da maalesef Adalar ulusal ve uluslararası piyasada kendisini tam anlamıyla tanıtmaya ve anlatmaya konusunda yeterince başarılı olamamıştır (Ekonomi, 2012).

Söz konusu güzellikleri korumak için SİT ve Koruma Amaçlı İmar Planı gibi çeşitli yasal düzenlemeler mevcut olup bazı makalelere konu olmuştur. *“The Islands were declared as Urban and Natural Protected Areas in 1984. Cultural and Natural Heritage Conversation Board ratified the islands Land Use Plan for Protection 1992; the plan was revised and approved again in 1994”* (Uzun, Yener, Koç, & Yeşil, 2012, s. 1359). Bu tür yasalar veya yasalardaki düzenlemeler bölgenin çıkarına olup koruma amacı gütmektedir. Fakat turizm endüstrisi için bazı dezavantajları da beraberinde getirmektedir, çünkü bu yasalar bölgede yapılaşmayı sınırlamakta hatta engellemektedir. Dolayısıyla, yeni turizm ve konaklama tesisleri inşa edilemeyeceğine göre, hâlihazırda mevcut olan, eski veya terkedilmiş yapılar ilgili kanuna uygun şekilde restore edilmelidir. Sonrasında ihtiyaç dâhilinde turizm tesisi olarak kullanılabilir. Prens Adaları’ndaki turizm ve konaklama tesisleri genellikle butik otellerden meydana gelmekte ve maalesef etkinlik turizminin ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Örneklendirmek gerekirse, Adalarda 776 yatak kapasitesiyle toplam 36 adet konaklama tesisi bulunmakta ve bu tesislerin sadece üç tanesinde toplantı salonu bulunmaktadır. Hâlbuki bölgede kullanılmayan, çürümeye ve yıkılmaya terk edilmiş birçok yapı mevcuttur. Bu yapılar belirlenen kanunlar ve kurallar çerçevesinde restore edilerek bu amaçlar doğrultusunda kullanılabilir.

Prens Adaları her ne kadar cazibesini ve çekiciliğini arttırmak için ciddi emek sarf etse de yaz aylarında kapasiteyi aşan yoğunluk, talebi karşılayacak kaynakların kısıtlı oluşu ve coğrafi konum sebebiyle ciddi zorluklarla ve problemlerle karşılaşmaktadır. Bu zorluklar ve problemlerin sebeplerinden bazıları, belediyeye tahsis edilen kış nüfusuna (yerleşik halka) orantılı bütçe miktarı ve personel sayısı; yaz aylarındaki orantısız ziyaretçi artışı; tarihi

bölgelerde uygulanmakta olan emlak vergisiyle alakalı yasal kısıtlamaların yanı sıra inşaat ve ticari faaliyetlerin yetersiz oluşudur (Farsakoğlu, 2013). Bu etkenlerle başa çıkmak amacıyla Adalar Belediyesi, TBMM'ne dilekçe ile durumu bildirmiş ve Adalar için özel statü, ek ödenek ve personel desteği için talepte bulunmuştur (Adalar Belediyesi, 2012).

Prens Adaları'nda yaklaşık 20.000 tane hane/ev bulunmakta ve bunların yaklaşık % 90'ı yazlık olarak kullanılmaktadır. Prens Adalarının nüfus yoğunluğu, Nisan ayında yaklaşık 100.000'e yanaşmakta, bu artış Temmuz ve Ağustos aylarında gününbirlik ziyaretçilerle 150.000'lere ulaşmaktadır (Adalar Belediyesi, 2013). Bu durum, aşırı nüfus, kalabalık bir çevre ve çevre kirliliği gibi sorunları beraberinde getirmektedir. İstanbul'dan piknik yapmak amacıyla Prens Adaları'na akın eden insanlar, çöplerini sokaklara ve ormanlara bırakmaktadır. Bu yüzden, kış dönemi için belediyeye tahsis edilen personel sayısı, yaz aylarında yeterli olamamaktadır.

Yaz aylarında, fayton sayıları ise talebi karşılamak için iki katına çıkarılmaktadır. Prens Adalarındaki en egzotik ve tanınmış ulaşım aracı faytonlardır ancak şikâyetlere ve basına yansıyan haberlere göre, hayvan dışkıları, görüntü ve çevre kirliliğine neden olmaktadır. Çeşitli önlemlere rağmen, bu sorun hala çözümsüzdür (Boğazlıyan, 2012). Adada 277 tane aktif fayton ve yaklaşık 3000 adet bisiklet bulunmaktadır (Farsakoğlu, 2013). Fakat atların sağlık durumu ve yetersiz ahırlar bu alandaki en belirgin problemlerden bir tanesidir. Adalar Belediyesi, maalesef, bu sorunu çözmek konusunda çaresizdir, çünkü bu konudaki sorumluluk İBB, UKOME ve ISPARTI tarafından üstlenilmiştir. Adalar Belediyesi tarafından İBB'ye yapılan onca şikâyete ve öneriye rağmen konuyla ilgili hiç bir adım atılmamıştır (Farsakoğlu, 2013). Aynı şekilde, yaz ayları boyunca feribot sayıları da turist sayısına göre ikiye katlanmakta ancak yine de talebi karşılayamamaktadır. Özellikle, İstanbul'da çalışan yerel halk bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Serkan, 2009).

Her ne kadar Adalarda zaruri ihtiyaçlara cevap vermekle görevli ambulans, polis ve itfaiye gibi araçlar haricinde motorlu araç yasak olsa da, özellikle yoğun sezonda Prens Adaları, bisiklet, fayton ve yaya trafiği konusunda sıkıntılarla karşılaşmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi yoğun sezonda ada nüfusu 150.000'lere ulaşmakta ve ziyaretçilerin yanı sıra yerel halkın büyük çoğunluğu bisiklet ve fayton gibi araçlardan faydalanmaktadır. Dolayısıyla, bazı kazalar meydana gelmektedir. Adalar Belediyesinin, İBB' ye yazmış olduğu dilekçede, Adalar Belediyesi, Adalar içerisindeki trafikten sorumlu olan İBB'ye konuyla ilgili şikâyetlerini dile getirmiş ve bu sorunu çözmek için yeni düzenlemeler veya çözüm yöntemleri için yetki talebinde bulunmuştur (Demiroğlu, Çetin, & Izgı, 2013).

Marmara Denizi, ne yazık ki, kirlilikten en çok etkilenen en savunmasız kurbandır. Ancak, bilim insanlarının konuyla alakalı birçok araştırmalarına, çalışmalarına ve tartışmalarına rağmen, ne yazık ki somut bir çözüm uygulanmamıştır. Kirlilik yüzünden meydana gelen oksijen eksikliği sebebiyle, Marmara Denizi'nin tabanı, artık, sualtı yaşamı için uygun bir yaşam alanı olmaktan çok uzaktır. Deniz kirliliğinin sebepleri, Türkiye'nin ve komşu ülkelerin endüstriyel şehirlerinden denize salınan atıklar; atık ve tabana takılan ağlar ve onların sebep olduğu pasif avlanma; çapalar ve kurşunlar; kanalizasyon atıkları; kontrolsüz ve düzensiz gerçekleştirilen gemi trafiği olarak listelenebilir. Bu sebeple, Marmara Denizi'ndeki doğal yaşamın yanında yapılmak istenen çeşitli aktiviteler de kirliliğin kurbanı olmaktadır. Örneğin, bölgede tüplü dalış gibi özel turizm aktiviteleri için ciddi bir potansiyel olduğu halde, bu şartlar altında, bu tür aktiviteleri gerçekleştirmek pek güvenli görünmemektedir (Evirgen & Ekşiyen, 2012).

Ayrıca, alerji konusu, çam ağaçları altında piknik için gelen ziyaretçilere zorluklar yaşatmaktadır. 9 Mayıs 2012 tarihli Hürriyet Gazetesi'nde çıkan habere göre, Adalara gelen 10 ziyaretçiden 8'i yani % 80'i tırtıl ve küçük kurtlardan kaynaklı alerjilere yakalanmaktadır. Adalar Belediye'sinin konuyla ilgili yaptığı uyarılara rağmen, oranlarda herhangi bir düşüş

gözlenmemiştir. Prens Adaları'ndaki tüm ormanlık alan SİT bölgesi olduğundan, Adalar Belediyesi'nin konuya tek başına müdahale yetkisi bulunmamakta ancak konuyu çözmek için ilgili kurumlarla ortak girişimlerde bulunmaktadır. Sonuç olarak, yerel belediye, Orman İşletme Şefliği'ni ve İl ve Tarım Müdürlüğü'nü konuyla ilgili bilgilendirmekten öteye geçememektedir (Hürriyet, 2012).

Prens Adalarıyla ilgili son problem veya engel, Adalar Belediyesi ve İBB arasındaki ihtilaf ve çekişme olarak dikkat çekmektedir. Söz konusu iki belediye arasındaki politik ve yönetsel çekişme-anlaşmazlık artık bilinen bir gerçektir. Bu sürtüşme yönetsel ve idari anlamda olumsuzluklar ve eksiklikler yaratmaktadır. Örneğin, 18 Mart 2011 tarihli gazete haberine göre, Çınar Meydanı'nda yapılacak çevre düzenlemesi yüzünden Adalar Belediyesi ve İBB'ye bağlı Zabıta ekipleri arasında meydan muharebesi yaşanmıştır. Söz konusu kavga otorite karmaşasından meydana gelmiş, her iki belediye de düzenlemenin kendi yetkisi ve kontrolü altında yapılması gerektiği konusunda ısrarcı olmuşlardır. Sonuç olarak, yerel halka, yerli ve yabancı ziyaretçilere verilmesi gereken hizmet baltalanmıştır veya gecikmiştir (Milliyet, 2011).

Bunların aksine, neyse ki, Prens Adaları'nın problemlerini çözmek için sorumlu, istekli ve gönüllü olan birçok kişi, kurum ve örgüt mevcuttur. Şu anda Prens Adaları'nda aktif olarak çalışan 61 tane dernek, STK ve kulüp mevcuttur. Ayrıca, dini dernekleri de içeren 11 tane vakıf, Adalar'a hizmet etmektedir (Adalar Belediyesi, 2013).

Bölgedeki yatırımlar, akademik çalışmalar, araştırmalar ve diğer alanlarda sarf edilen emekler dikkate alındığında, söz konusu derneklerin, belediyelerin, yerli ve yabancı gönüllülerin ve/veya diğer ilgili kurumların arasında oluşabilecek-oluşması gereken işbirliklerinin ve anlaşmaların önemi aşikârdır. Planlanan/uygulanan yatırımlar ve projeler arasında, "Mimari Miras Envanteri" ve "Evlerimiz Gülümseyecek, Adalarımız Güzelleşecek"

gibi projelerin yanında; sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, tretuvar dzenlemeleri, bisiklet park alanları, çevreyi ve denizi korumak için çeşitli enstitü ve üniversitelerle ortaklaşa yapılan araştırmalar, sürdürülebilir turizmin gelişimi için aktiviteler, çeşitli din ve etnik kökenlerden gelen farklı ritüellerin-inançların veya kutlamaların gerçekteştirilmesi ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Adalar Belediyesi, 2012) (Farsakoğlu, 2013).

Yukarıda bahsi geçen bilgiler ve tartışılan konular, Prens Adaları'nın turizm potansiyeline olumlu ve/veya olumsuz katkılarda bulunan etkenler hakkında birçok fikir vermektedir. Ancak, geçmişteki hataları düzelterek onlardan ders çıkarmak ve daha iyi bir gelecek için mevcut faaliyetleri geliştirmek imkânsız değildir. İlerleyen sayfalarda, Prens Adaları'nda özel etkinlik turizmi için gereklilikleri ve olmazsa olmazları analiz eden Kavramsal Model'i bulabilirsiniz.

ARAşTIRMA GEZİSİ

Araştırma sürecinde, Prens Adaları'nın etkinlik turizmi için mevcut durumu ve potansiyeli hakkında detaylı ve doğru bilgilere ulaşmak amacıyla alanında uzman, bilgi ve deneyime sahip birçok kişiyle temasta bulunulmuş ve röportajlar gerçekteştirilmiştir. Mart 2013'te gerçekteştirilen geziler süresince, dört farklı uzman ile görüşülmüştür. Örneğin, görüşülen kişilerden bir tanesi Adalar Vakfı ve Büyükada Kùltür Ve Yardımlaşma Derneđi genel sekreteri ve turizm sektörüne 25 yılını vermiş, alanında uzman bir kişidir. Aynı zamanda, bölgedeki otel müdürleri ve adalarda organizasyon gerçekteştiren acentelerle görüşülmüştür. Yerel yönetimlerle ilgili olarak röportaj yapılan kişiler arasında Adalar Belediye Başkanı, belediye yazı işleri müdürü ve plan ve proje müdürü bulunmaktadır. Ayrıca, Adalar için turistik öneme sahip bölgeler ziyaret edilmiştir.

Araştırma gezilerimizde, rotamız Büyükada Kùltür Ve Yardımlaşma Derneđi ile başlamış ve belediye ziyaretiyle devam etmiştir. Bu iki önemli ziyaretin yanı sıra, profesyonel

bir rehber eşliğinde adalar etrafında gerçekleştirilen, bizlere Prens Adaları ile ilgili güncel ve tarihi bilgiler edinmemizi sağlayan bir tekne turuna katılma şansı elde edilmiştir.

Araştırma gezisinin ilk ayağında, bölgeyle ilgili temel bilgilere, bölgedeki turizm aktivitelerine ve diğer ilgili detaylara ulaşmak hedef olarak belirlenmiştir. Röportajlar daha önce bahsi geçen uzmanlarla yapılmış, adalar turizminin istatistiksel bilgileri, toplantı olanakları, altyapısı, üstyapısı, adalar arası ve adalara İstanbul'dan ulaşım, tarihi ve kültürel cazibe merkezleri, turizm aktiviteleri, belediye, STK'lar, organizasyon firmaları, yerel yönetimler arası destek ve işbirliğinin yanı sıra turizm açısından bölgesel maliyetler konularında bilgiler toplanmıştır. Röportajlar süresince, göç, ulaşım imkânlarının yetersizliği, IBB ve Adalar Belediyesi arasındaki çekişme gibi bazı önemli konular gündeme gelmiştir. Adalar Vakfı Genel Sekreteri ile yapılan röportajda kültürel, doğal ve mimari yapıları içeren cazibe merkezleri, kültürel kutlamalar, seremoni ve ritüellere katkı sağlayan çok kültürlülük, su sporları imkânları, günlük yürüyüş ve tekne turları gibi çeşitli turizm aktivitelerine değinilmiştir. STK'lar ve Adalar Belediyesi arasındaki etkili iletişimi ve bu kuruluşların turizme desteğinin yanı sıra Adalar içindeki mevcut ulaşım sorunları tartışılmıştır. "Sezonsallık" (Seasonality) ve göçler sebebiyle mevcut kapasiteyi aşan talep ve çevre kirliliği gibi problemler görüşülmüştür. Ek olarak, Adalar Vakfı Genel Sekreteri bölgedeki toplantı imkânları, alanları ve binaları ile ilgili sorularımızı cevaplandırmıştır. Sayın Genel Sekreter'e göre, Adalarda toplantı yapmak için düşük kapasitelerde ve çok az sayıda toplantı salonu bulunmaktadır. Bu alanlar, Heybeliada'da yer alan Merit Halki Palas ve Senatoryum'un yanı sıra Büyükkada'da yer alan Ascot Hotel ve Splendid Palas bünyesinde. Yassıada ve Sivriada'da bulunan daha yüksek kapasiteli binalar ise bu amaca uygun yapılar olabilirler.

Adalar Belediyesi Plan ve Projeler Müdürü ile yapılan röportajda turizm ile ilgili konular ve istatistiksel bilgiler, adaların kapasitesi, gelecek plan ve projeler, göçler, kültürel ve

etnik kutlamalar, belediye ve STK'lar arasındaki destek ve işbirliği konuları ele alınmıştır. Aynı şekilde, Adalar Belediye Başkanı ile görüşülmüş, adalar ve diğer tüm konular hakkında tam teşekküllü bilgilere ulaşılmıştır. Sonuçta, paydaşlar arasındaki ilişki ve iletişim yararlı ancak yetersiz olarak tanımlanmıştır. Daha etkili ve faydalı bir işbirliği için, söz konusu paydaşların her bir üyesi, kısa süre içinde başarılı sonuçlara ulaşmayı hedef olarak belirlemelidir.

Araştırma gezilerinin ikinci ayağı ise yukarıda bahsedilen yürüyüş ve tekne turunu içermektedir. Profesyonel rehber eşliğinde yapılan tekne turunda, Adaları ve Adaların turizm kapasitesini daha iyi bir şekilde kavrama şansı elde edilmiştir. Tekne turu, genel anlamda Prens Adalarıyla alakalı temel ve tarihi bilgileri içermesinin yanında Adalarda yapılan/yapılabilecek etkinlik turizmi ve tamamlayıcı turizm aktiviteleri ile ilgili zaruri ve önemli bilgiler edinilmesini sağlamıştır. Tur kapsamında, Adalar Müzesi, Merit Halki Palas Hotel, Ascot Hotel, Splendid Palace Hotel ve Sanatoryum binalarının ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ek olarak, Yassıada ve Sivriada'da yer alan ve büyük kullanım alanları olduğu bilinen binalar denizden izlenmiştir. Şarap Turizmi, Fethi Okyar'a ait üzüm bağları, mahzenler ve Hristiyanlıkla ilgili aktiviteler gibi tamamlayıcı turizm faaliyetlerine katkı sağlayabilecek önemli aktivitelerin varlığı gözlemlenmiştir.

Araştırma gezisinin temel amacı, Prens Adaları'nda Etkinlik Turizminin nasıl geliştirilebileceğini araştırmak ve destinasyonla ilgili fikir sahibi olmaktır. Araştırma gezisi, ayrıca, Kavramsal Model'in şekillendirilmesi aşamasında da kullanılmıştır. Söz konusu araştırma gezisi, ilerleyen zamanlarda yapılacak diğer röportajların muhataplarını tespit etme aşamasında faydalı olmuştur.

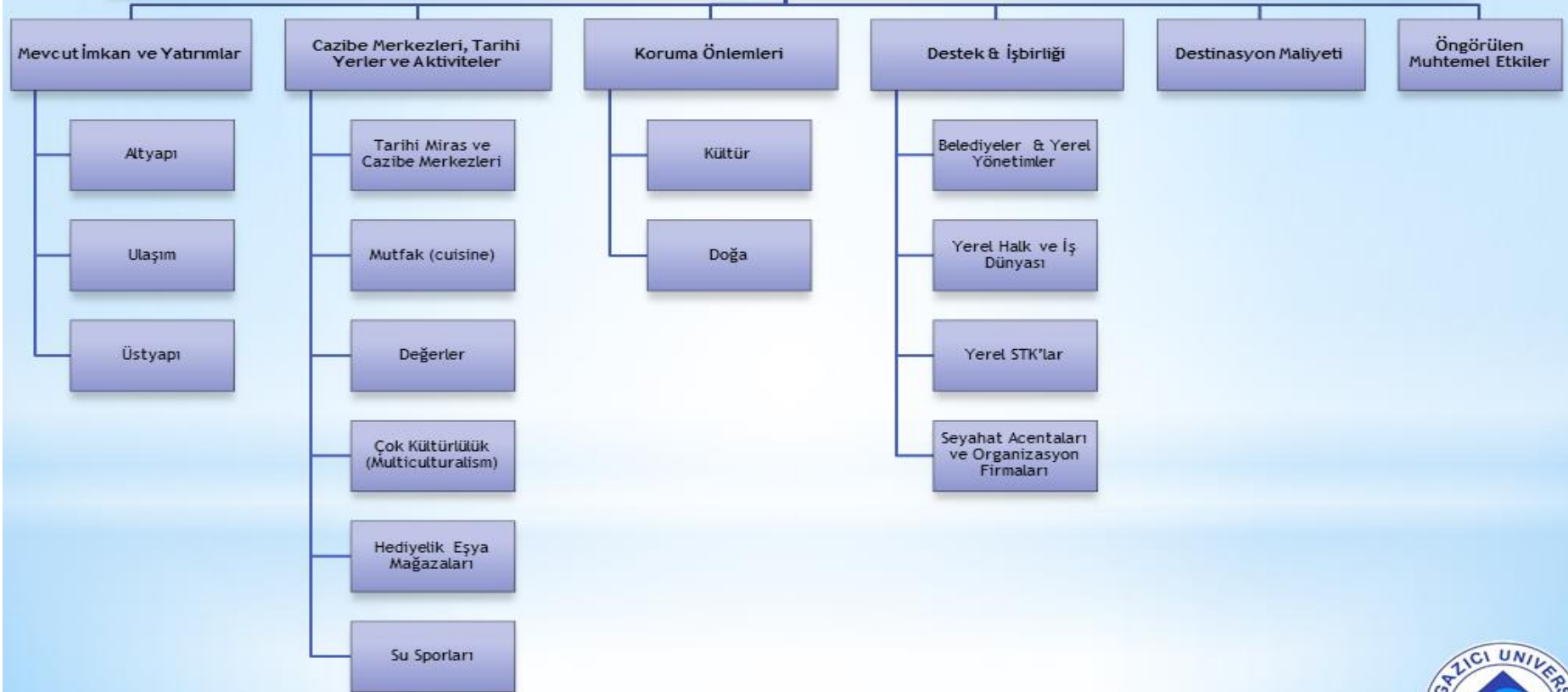
ARAŞTIRMA SORUSU

Bir destinasyon olarak, Prens Adaları'nın özel etkinlikler ve butik toplantılar açısından mevcut durumu ve potansiyeli nedir?

Bu araştırmada, Prens Adaları'ndaki mevcut olanaklar ve ikincil-yardımcı etmenlerin varlığı kalite ve uygunluk açısından derinlemesine incelenmiştir. Buna ek olarak, muhtemel geliştirme yöntemleri ve önerileri sunulmuŐtur.

KAVRAMSAL MODEL

Bir Destinasyon Olarak, Prens Adaları'nın Özel Etkinlikler ve Butik Toplantılar Açısından Mevcut Durumu ve Potansiyeli

METODOLOJİ

Prens Adaları'ndaki olası butik etkinlik mekânlarının belirlenmesi için farklı zamanlarda iki ayrı ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Prens Adaları'nda butik toplantılar ve özel etkinlikler konusunda fikir ve görüşlerinin alınması amacıyla, turizm ile ilgili STK'ların yanı sıra Adalar Belediyesi'nden farklı unvanlardan yetkililerle röportajlar yapılmıştır. Bu yollarla, Prens Adaları ile ilgili güncel ve doğru bilgiler toplanmıştır. Ayrıca, konuyla ilgili bilgi toplamak ve fikir alışverişinde bulunmak amacıyla, butik etkinlikler düzenleyen 5 farklı organizasyon firması yetkilileri, Prens Adaları'nda toplantı salonu olan 3 farklı otelin yetkilileri, Prens Adaları'nda faaliyet gösteren STK'dan uzmanlar, Adalar Belediyesi'nden yetkililer ve yine Prens Adaları'nda faaliyet gösteren Anadolu Club yetkilileri ile röportajlar gerçekleştirilmiştir.

En doğru şekilde firmaları seçmek için “yargısal (judgemental)” ve “kartopu örneklem (snowball sampling)” yöntemleri uygulanmıştır. Bu çalışma, tanımlayıcı (descriptive) niteliktedir. Ayrıca, veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği (semi-structured interviews) kullanılmıştır ve değerlendirme zamanı kesitseldir. Görüşmelerin hemen hemen tamamı yüz yüze yapılmış ancak az sayıdaki bazı röportajlar muhatap kişilerin aşırı iş yoğunluğu sebebiyle e-mail kanalıyla elde edilmiştir. Katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi (content analysis) ve etnokrafik özetleme (ethnographic summary) tekniği kullanılarak incelenmiştir. Bir başka deyişle, elde edilen veriler sayısal tanımlarla ortaya konulmuştur ve sonuçlar katılımcıların söylediklerinden alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

KARŞILAŞILAN ENGELLER

Araştırma hedeflerine ulaşmış ve beklentileri karşılamış düzeyde olsa da süreç içinde doğal olarak bazı engellerle karşılaşmıştır.

Bu engellerin başında, araştırmanın tamamlanması için verilen süre gelmektedir. 12 haftalık bir zaman dilimi, maalesef, ilgili tüm organizasyon firmalarına ve seyahat acentelerine ulaşmak için yeterli değildir. Bu sebeple, ancak 5 farklı organizasyon firmasıyla kapsamlı röportajlar yapılabilmüş, Prens Adaları'nda etkinlik turizmi, böyle bir turizm çeşidini geliştirmek için gerekli yenilikler, yöntemler ve yatırımlar hakkında detaylı bilgi alınabilmiştir. Daha uzun vadede, çok daha detaylı ve derinlemesine bir çalışma yapılabilirdi.

İkinci olarak, yapılacak tüm anketlerin ve röportajların yüz yüze yapılması planlanmıştır fakat bazı organizasyon firmaları, araştırmaya katkı sağlamak konusunda çekingen ve isteksiz davranmıştır. Bu firmalar, soruları yanıtlamak için uygun olmadıklarını belirttikleri için kendilerinin konuyla ilgili fikirleri alınamamıştır. Bu durum, hedef firmaların sayısındaki düşüklük sebebiyle, sonuçlarda bazı belirsizliklere sebep olmuş olabilir.

Ayrıca, Çalışmanın içeriğinin en başından, Prens Adaları'ndaki mevcut durumu ve potansiyeli butik toplantılar ve özel etkinlikler bazında arz-talep bakış açısıyla değerlendirmek olarak belirlenmiş olması, süre sıkıntısı nedeniyle bu çalışmaya yerel halkın bakış açısını içermemesi, araştırmada bir eksiklik-engel olarak değerlendirilebilir.

BULGULAR

Etnografik Bulgular:

Etnografik bulgular, yukarıda belirtilmiş olan Kavramsal Model tablosundaki temel başlıklar altında ayrı ayrı analiz edilmiştir. Bunlar sırasıyla; Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar, Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler, Koruma Önlemleri; Destek ve İşbirliği, Destinasyon Maliyeti ve Öngörülen Muhtemel Etkiler'dir.

Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar:

Röportajlardan ve araştırmalardan edinilen bilgilere göre, Prens Adaları'nda etkinlik turizminin gelişmesi için yeni yatırımlar, planlar ve düzenlemeler gerekmektedir. Araştırmaya katılanların birçoğu mevcut imkân ve yatırımları yetersiz görmektedir. Örneğin, katılımcılardan bir tanesi durumu şöyle açıklamaktadır: *“Etkinlikler için malzeme götürülmesi gerektiğinde, Ada bize zorluk çıkartmakta, acil bir durumla karşılaşıldığında bu güçlükler işimizi geciktirmeye ve hatta imkânsızlaştırmaya yol açmaktadır. Adada her ihtiyacımızı karşılayacak teknik malzeme sağlayıcıları gibi firmaların olmayışı acente açısından olumsuzdur.”* Bir diğer katılımcının duruma bakış açısı ise şöyledir: *“Adalara ulaşım kısıtlıdır. Her istendiğinde Prens Adaları'na ulaşmak mümkün değildir. Özellikle etkinliklerde, bu durum daha farklıdır. Malzemelerin çoğu ağır olup ciddi ve pahalı teknik donanımlardan oluşmaktadır. Bunların adaya taşınması, korunması ve geri gelmesi çok masraflı, yorucu olup ciddi bir hazırlık gerektirmektedir. Teknik ekipman yetersizliği ile bu işler gerçekleştirilemez. Özellikle, adada acil ihtiyaçlar oluşabilir. Bu ihtiyaçları temin etmek mevcut durumda neredeyse imkânsızdır ve etkinliğin gerçekten kötü gitmesine sebep olabilir. Bunun yerine, Adalar belediyesi bu duruma farklı çözümler getirebilir. Bazı malzemeleri belediye temin edebilir ya da Adalar belediyesi, bir tekneyi bu gibi işler için kullanabilir. Yolcu vapurları ile bu sorunun giderilmesi zordur.”*

Röportajlardan direk olarak yapılan bu iki alıntı, mevcut imkân ve yatırımların yetersizliğinin bir sorun olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, organizasyon firmalarına yardımcı olabilmek adına bazı tamamlayıcı hizmetlere de yatırım yapılmalıdır.

Katılımcıların bazıları, bölgede toplantı salonu imkânı sunan otellerin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Hâlihazırda, bölgede bu ihtiyacı karşılayabilecek yalnızca üç adet otel vardır. Katılımcılara göre, bu sayı arttırılmalıdır.

Ulaşım konusu dikkate alındığında farklı düşünceler ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bazıları adalara ulaşımı yeterli görürken, bazıları yetersiz bulmuştur. Adalar içindeki ulaşım için ise faytonlarla ilgili problemler gündeme gelmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu faytonların ve atların yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirmesi yönünde fikir beyan etmişlerdir. Katılımcılardan üç tanesi, adalardaki fayton sayısının düşürülmesi gerektiğini düşünmektedir. Genel olarak bir değerlendirme yapılması gerekirse, Adalara ve Adalar içindeki ulaşım geliştirilmelidir. Özellikle, faytonların durumu dikkatle incelenmelidir.

Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler:

Az sayıda katılımcı, Prens Adaları'ndaki tarihi ve kültürel cazibe merkezlerini yetersiz olarak belirtmişse bile katılımcıların büyük çoğunluğu söz konusu merkezler ve aktivitelerin yeterli olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan biri *“Adalardaki tarihi ve kültürel cazibe merkezleri ve aktivitelerin turistleri çekmek için yeterlidir”* görüşünü savunmaktadır. Aynı şekilde, katılımcıların çoğu, turistleri çekmek için daha farklı aktiviteler yapılması konusunda hemfikirdir. Mesela bir katılımcı bu fikri şu cümleyle özetlemektedir: *“Adalarda bir sefer için gidip görülecek–gezilecek alan var, fakat bir sonraki sefer için yeterli aktivite yoktur.”* Bir başka katılımcı aynı soruya şöyle cevap vermiştir: *“Adalardaki tarihi ve kültürel doku ile birlikte daha farklı turizm aktiviteleri geliştirebilir. Bununla birlikte Adalarda eventler (etkinlikler) düzenlenebilir. Fayton ve bisiklet en klasik olanlardır. Bunun dışında, özellikle İstanbul'da yaşayan ve işten dolayı çok sıkılmış insanları hafta sonu tatil maksatlı adaya çekebilirler. Bu doğrultuda yapılacak farklı aktiviteler adalardaki turizmi canlandıracaktır.”* Sonuç olarak, adalar için farklı aktiviteler düşünülmeli ve mevcut olanlar geliştirilmelidir.

Tüm bunların yanında, Prens Adaları tarihi mekânlar ve miras konusunda oldukça zengindir ancak bunların birçoğu bakımsızlık yüzünden yıkılmaya ve yok olmaya yüz tutmuş durumdadır. Bu tür yapı ve binalar yıkılmaya terkedileceğine, ilgili yönetmelikler doğrultusunda yenilenmeli ve özel etkinlik turizmi için kullanılmalıdır, çünkü adalarda bu

amaçla kullanılabilir mekân sayısı kısıtlıdır. Konuyla ilgili katılımcı önerilerinden bir tanesi şöyledir: *“Ahşap evler, özel organizasyonlar için kullanılabilir. Bu tür evlerde organizasyon yapılması oldukça popülerdir ve bizler Boğaz’da bu tür organizasyonlar için ahşap evlerden faydalanmaya çalışıyoruz. Adalarda da bu amaç için kullanılabilir bir sürü ev mevcuttur.”* Bu alıntı doğrultusunda, bazı mekânların restore edilerek özel etkinlikler düzenleme amacıyla bu firmalara kiralanması önerilebilir.

Hediyelik eşya mağazaları artırılmalıdır, çünkü bu tür mağazalar bölgenin bilinirliğine ve tanıtımına katkı sağlamaktadır. Bir katılımcı konuyla ilgili olarak *“Tarihi alanların yanlarına mekânı anımsatan eşya, mekânı ve tarihini anlatan kitaplar konulabilir.”* demiştir. Bu öneriyi gerçekleştirmenin yollarından birisi de bu yapıların etrafındaki hediyelik eşya mağazalarının sayısını veya niteliklerini arttırmak olabilir.

Koruma Önlemleri:

Katılımcıların çoğu Prens Adaları’nda uygulanmakta olan koruma önlemlerinin, adalardaki etkinlik turizmini etkileyeceğini düşünmemektedir. Bir katılımcı bu konudaki fikrini şöyle özetlemiştir: *“Koruma önlemleri, etkinlik turizmini etkilemez, çünkü Adalar, özel etkinlikler ve butik toplantılar ile başa çıkabilecek potansiyele sahiptir.”* Katılımcıların bazıları, tarihi ve mimari mekânların doğallıklarını ve orijinalliklerini korumak şartıyla yenileme yapılabileceğini savunmaktadır. Örneğin, konuyla ilgili soruya, *“Hepimizin bildiği üzere, Avrupanın birçok yerinde, tarihi dokularına zarar vermeden etkinlik turizmi için restore edilmiş birçok saray, tren istasyonu, müze vs. görebiliyoruz. Tarihe zarar vermemize gerek yoktur fakat tarihi güzellikleri kolaylıkla güzel yerlere çevirebiliriz.”* şeklinde cevap verilmiş, Avrupa’da tarihi ve mimari dokusuna zarar verilmeden yenileyerek söz konusu amaçlar için kullanılan birçok örnek olduğu vurgulanmıştır. Bunun anlamının tarihe zarar vermek olmadığını fakat bu yapıların kolayca etkinlik alanlarına dönüştürülebileceği beyan edilmiştir. Öte yandan, koruma önlemlerinin, etkinlik turizmini olumsuz etkileyeceğine dair

fikirler de mevcuttur. Bu fikirlerin kaynağı olarak, yatırımcıların yeni binalar inşa etme isteği veya mevcut yapıların üzerinde değişiklikler yapmak istemeleri fakat mevcut yasa ve yönetmeliklerin buna imkân vermemesi olarak belirtilmiştir.

Destek ve İş Birliği:

Bu bölümde; kurum ve kuruluşlar arasında, yerel ve genel yönetimler arasında ve STK'lar arasındaki ilişki, destek ve işbirliği incelenmektedir. Konuyla ilgili alınan cevaplara istinaden, karşıt görüşler olsa da, genel olarak, yerel kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişki yeterli düzeyde görüşmekte, ancak yerel ve genel yönetimler, kurum ve kuruluşlar arasındaki ilişki ne yazık ki yeterli olarak değerlendirilmemektedir. Katılımcılardan bir tanesi *“Adalar Belediyesi’nden herhangi bir hizmet talebinde bulunduğumda, belediye tarafından görevlendirilen kişiler anında gönderilmektedir.”* demiştir. Bir otel müdürü, konuyla ilgili olarak *“Yerel STK’lar ve toplum arasında yeterli ancak resmi olmayan bir ilişki vardır. Ayrıca, STK’lar, bilinci artırmak için eski yapıların renovasyonu ve turizm sektöründe kullanılabilirliği gibi bilgilendirici ve farklı türde seminerler yapmaktadır.”* demiştir. Bir otel müdürü ise yerel kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliğinin arttırılmaya çalışıldığını ve bazı konularda anlaşmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Kısacası, katılımcıların neredeyse tamamı, ilgili kurum, kuruluş ve paydaşlar arasındaki iş birliğinin olmazsa olmaz bir etken olduğu konusunda hemfikirdirler.

Diğer taraftan, katılımcılardan bir tanesi, Adaları, *“rampadan aşağıya bırakılmış bir tekerlek”* olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamayla, yetkililerin ilgisizliğinden yakınmaktadır. Katılımcılar, genel olarak Adalar Belediyesi ve İBB arasındaki politik sebeplerden kaynaklı kavgalardan ve çekişmelerden şikâyet etmektedirler. Bir katılımcı, *“Hükümet ve İBB tarafından Adalar Belediyesi’ne yeterli destek ve ödenek sağlandığını düşünmüyorum.”* demiştir. Başka bir katılımcı ise direkt olarak *“Böyle bir işbirliği olduğunu hiç görmedim.”* cümlesiyle yerel ve genel yönetimler arasındaki iş birliğine hiç tanık olmadığını ifade

etmiştir. Aynı soruya yapılan bir diğer değerlendirme ise şöyledir: *“Definitely not... I can fairly say that, at least as it seems from where we are sitting, none of the above parties are interested in this... As I stated above, the mentality is the first thing to be changed.”* Yani, katılımcı, en azından kendi bakış açısından, söz konusu taraflar arasında destek ve iş birliği görememiş, her şeyden önce tarafların sahip olduğu mantalitenin değişmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Bu başlık altındaki bir diğer konu, seyahat acenteleri veya organizasyon firmaları ile yerel kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişimidir. Organizasyon firmalarına göre, kendilerine sunulan herhangi bir destek ve işbirliği mevcut değildir. Hatta organizasyon firmasından bir katılımcı: *“There is no relation between local institution and organization firms. This can be because the Prince Islands do not position themselves as a single destination in terms of marketing. So, organization firms do not consider a relationship with them to create a destination for special events and boutique meetings.”* diyerek işbirliği eksikliğinin yanı sıra pazarlamanın önemine dikkat çekmiş, eksik pazarlama sebebiyle diğer paydaşlar ve organizasyon firmaları arasında böyle bir ilişkinin-işbirliğinin göz önüne dahi alınmadığını vurgulamıştır. Genel olarak, yerel belediye, yerel halk-iş dünyası, STK’lar-dernekler arasında yeterli bir iletişim, destek ve işbirliğinden bahsedilebilir. Fakat organizasyon firmaları ve/veya seyahat acenteleri bu grubun dışında kalmakta, belediye ve yerel kurum ve kuruluşlar ile olan bağlantıları yetersiz olarak değerlendirilmektedir.

Destinasyon Maliyeti:

Kavramsal Model içerisindeki en önemli unsurlardan biri de “Destinasyon Maliyeti”dir. Organizasyon firmaları ve acenteler açısından, maliyetler bir destinasyonun seçimi aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Yapılan röportajların sonuçlarına göre, tüm organizasyon firmaları ve acenteler, maliyetler göz ardı edildiği takdirde, Prens Adaları’nda butik toplantılar ve/veya özel etkinlikler düzenleyebilirler. Hatta katılımcılar arasında Prens

Adaları'nın maliyet bakımından etkinlik turizmi için gayet uygun olduğunu ve İstanbul'da bir organizasyon yapmak ile arasında bir fark olmadığı fikrini savunanlar şimdiden mevcuttur. Ayrıca, katılımcılardan diğer 3 tanesi de bu fikri destekleyebilecek, maliyetlerin normal olduğu konusunda fikir belirtmişlerdir.

Öte yandan, bir önceki paragrafta öne sürülen fikirlerin aksini iddia eden görüşler de tespit edilmiştir. Bir katılımcı, Prens Adaları'nda maliyetlerin yüksek olması sebebiyle, Adaların özel etkinlikler için uygun olmadığını belirtmiştir. Özellikle, Adalardaki etkinlik ve organizasyonlarda kullanılmak zorunda olan teknik donanımların Adalarda temin edilememesi ve bu malzemelerin feribot, gemi vb. araçlarla taşınmasının maliyetleri artıracığı düşünülmektedir. Bu sebeple, adalarda, organizasyon firmaları tarafından düzenlenebilecek butik toplantılar ve özel etkinlikler olumsuz yönde etkilenmektedir. Çünkü bu firmalar, genellikle maliyetleri düşürmek için çaba sarf etmekte ve öncelikle düşük maliyetli bölgeleri tercih etmektedirler.

Öngörülen Muhtemel Etkiler:

Yapılan araştırmalar ve röportajlardan çıkan sonuçlara göre, Prens Adaları'nda özel etkinlikler ve butik toplantılar organize edilmesi durumunda farklı türde etkiler veya sonuçlar ortaya çıkabilir. Bunların arasında en önemli olanlar sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik olanlardır. Konuyla ilgili olarak otel müdürleri arasından bir katılımcı şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur. *"Prens Adaları'nda farklı turizm aktiviteleri mevcuttur. Fakat günübirlik ziyaretler gibi aktiviteler bölgenin sosyal yaşamına, kültürüne, çevresine ve ekonomisine olumlu bir katkı sağlamamaktadır. Eğer etkinlik turizmi daha baskın olsa, iş adamları otellerde daha çok kalır ve daha çok harcarlar. Böylece, Prens Adaları'nda bulunan otellerin doluluk oranları ve karlılıkları artar. Ayrıca, bu turist profili, yerel alışveriş merkezlerini ve restoranları ziyaret edebilir. Sonuç olarak, yerel halk ve yerel dükkânlar da satışlarını arttırabilir ve Prens Adaları'nda ekonomik gelişme gözlenebilir."* Bu bağlamda,

etkinlik turizminin ekonomik gelişimi tetiklediği ve yerel konaklama işletmelerinin, Adalarda yapılabilecek etkinlik turizmi sayesinde kar elde edebileceği söylenebilir.

Bir diğer muhtemel etki sosyal ve kültürel bazdadır. Organizasyon firmalarından bir tanesi, kültürel ve sosyal etkileri şöyle örneklendirmiştir. *”Alaçatı örneğini verebiliriz. Alaçatı’da küçük ve özel etkinlikler veya festivaller her yıl düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar, yerel halkı ve esnafı kendi değerlerini koruma konusunda cesaretlendirmekte, motive etmekte ve sosyal yaşamın gelişmesine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla, Prens Adaları’nda gerçekleştirilebilecek evlilik, kültürel festivaller ve kutlamalar gibi özel etkinliklerin yanı sıra butik toplantıların olumlu sosyal ve kültürel etkileri olabilir”*

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, özel etkinlikler ve butik toplantıların sosyal yaşamı ve yerel kültür üzerinde olumlu sonuçlar doğurabileceği söylenebilir. Dahası, otel müdürlerinin de Adalarda gerçekleştirilebilecek olan özel etkinliklerin ve butik toplantıların olumlu sosyal ve kültürel etkileri üzerinde hemfikir olduğu söylenebilir. Araştırmada ortaya çıkan ve öngörülen muhtemel etkiler arasındaki son başlık çevresel etkilerdir. Bir katılımcının çevresel etkiler hakkındaki görüşü şöyledir: *“Prens Adaları’na gelen günübirlik ziyaretçilerin çevreye önem vermedikleri artık bilinen bir gerçektir. Ciddi kalabalıklar halinde bölgeye geliyor ve gün sonunda bütün çöplerini sokak ve ormanlarda bırakarak geri dönüyorlar. İş seyahati için gelen ziyaretçiler ise çevreye daha duyarlılar ve yerel halkı çevre kirliliğinin azaltılması hususunda teşvik edebilirler. Bu tip ziyaretçiler, temiz bir çevre istediklerinden, Prens Adaları, doğa ve çevre sorunlarını çözmeye yönelebilir.”* Araştırmalardan çıkan genel fikir, özel etkinliklerin ve butik toplantıların çevresel farkındalığı artırma konusunda etkin olabileceğidir.

Öte yandan, katılımcı bir otel müdürü, konuyla ilgili farklı bir bakış açısı ortaya koymuştur. *“Özel etkinliklerin ve butik toplantıların, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri söz konusu değildir. Etkinlik turizminin, ne olumlu ne de olumsuz anlamda Prens Adaları*

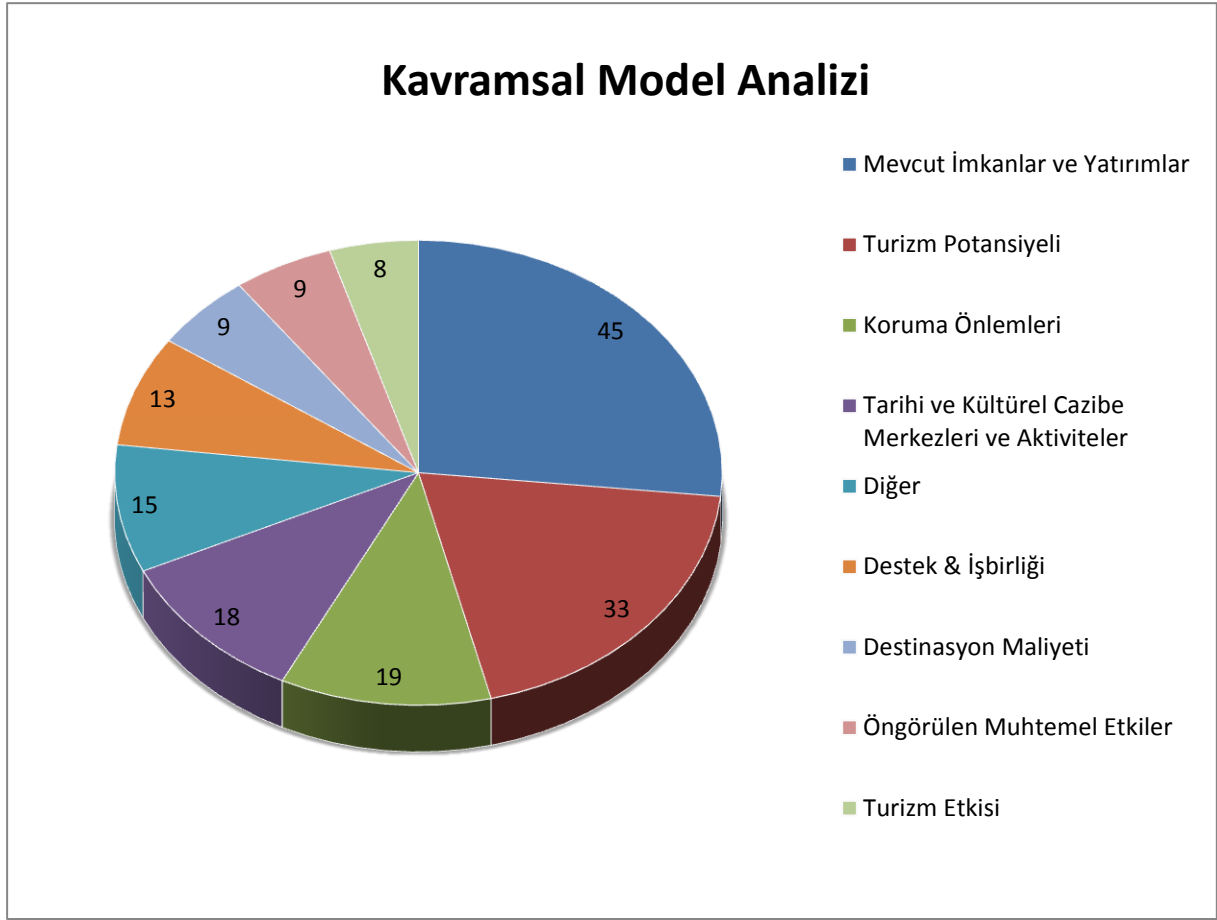
üzerinde bir etkisi olmaz” diyerek etkinlik turizminin diğer turizm çeşitlerinden ve aktivitelerinden bir farkı olmadığını vurgulamıştır. Katılımcıya göre, bu konudaki etkiler minimum düzeyde kalacaktır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, özel etkinliklerin ve butik toplantıların olumlu etkileri üzerinde fikir beyan etmiş olsalar da, söz konusu katılımcı grubun bu tür organizasyonlar yapıldığı takdirde, genel anlamda pastadan en büyük payı alma potansiyeli olan grup olduğu dikkate alınmalıdır. Daha gerçekçi ve detaylı bir karar için, yerel toplumun diğer üyelerinin de fikirleri alınmalıdır.

İçerik Analizi Bulguları:

İçerik analizi, yapılan röportajlar ve görüşmelerde değinilen en önemli konuları belirlemek için kullanılmıştır. Ayrıca, her bir başlık, Kavramsal Model içindeki başlıklarla eşleştirilmiştir. Aşağıdaki tablo, tartışılan temel konuların analizini sunmaktadır. Verilen sayılar, görüşmeler boyunca hangi konunun kaç kere söz konusu olduğunu temsil etmektedir. Örneğin, görüşmeler boyunca, mevcut imkânlar ve yatırımlar hakkında 45 defa söz edilmiştir. Turizm potansiyeline 33 kere, koruma önlemlerine 19 kere, cazibe merkezleri, miras alanları ve aktivitelerine 18 defa değinilmiştir. Dolayısıyla, bu analiz hangi konuların, katılımcılar için daha önemli olduğunun belirlenmesi hususunda bilgi vermektedir.

Konularına Göre İçerik Analizi & Frekanslardan Çıkan Bulgular:

Konu başlıklarının detaylı analizi aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Tablo, frekanslar ve yorumların temsil ettiği konu başlıkları hakkında bilgiler içermektedir.

İÇERİK ANALİZİ

SIRALAMA	İÇERİK	FREKANS	KAVRAMSAL MODEL
1	Prens Adaları özel etkinlikler ve butik toplantılar açısından büyük bir potansiyele sahiptir.	10	Turizm Potansiyeli
2	Prens Adaları, büyük organizasyonlar ve kongreler için uygun değildir.	8	Turizm Potansiyeli
3	Etkinlik turizmi, koruma önlemlerinden etkilenmez. (SİT Alanı vs.)	8	Koruma önlemleri
4	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler yeterlidir.	7	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler
5	Orijinalliklerini korumak şartıyla, tarihi yapılar, etkinlik turizmi amacıyla restore edilmelidir.	7	Koruma Önlemleri
6	Yatırımlar, planlar, projeler ve düzenlemeler gereklidir.	7	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
7	Etkinlik Turizmi, yerel halk için ekonomik anlamda fayda sağlayacaktır.	6	Öngörülen Muhtemel Etkiler
8	Günübirlik ziyaretçiler reddedilmese de, etkinlik için gelenler tercih edilirler.	6	Turizm Etkisi
9	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar yetersizdir.	6	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
10	Farklı aktiviteler yapılmalıdır.	6	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler
11	Adaların popülerliliği artmaktadır.	5	Turizm Potansiyeli
12	Prens Adaları, iş kampları için potansiyele sahiptir.	5	Turizm Potansiyeli
13	Koruma önlemleri, etkinlik turizmini olumsuz etkiler, yatırımcıyı caydırır.	4	Koruma Önlemleri
14	Belediye ve yerel yönetimler arasındaki ilişki yeterlidir.	4	Destek & İşbirliği
15	Belediye ve Hükümet arasında çekişme vardır.	4	Destek & İşbirliği
16	Etkinlik turizmi için destinasyon maliyetleri normaldir.	4	Destinasyon Maliyetleri
17	Prens Adaları'nda etkinlikler için gerekli ekipman yetersizdir.	4	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
18	Prens Adaları'nda kültürel ve etnik çeşitlilik mevcuttur.	3	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler
19	Adalar arasında ulaşımda problemler vardır.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
20	Adalar içerisinde ulaşımda problemler vardır. (Faytonlar vs.)	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
21	Toplantı imkânı sunan oteller gereklidir.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
22	Faytonların içinde bulunduğu yaşam ve çalışma koşulları iyileştirilmelidir.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
23	Prens Adaları için pazarlama faaliyetleri artırılmalıdır.	3	Diğer
24	Adalardaki fayton sayısı düşürülmelidir.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar

25	Servis kalitesi artırılmalıdır.	3	Diğer
26	Giriş ücreti sistemi uygulanmalıdır.	3	Diğer
27	Prens Adaları'nın maliyeti, organizasyon firmaları için yüksektir.	3	Destinasyon Maliyetleri
28	Prens Adaları, organizasyon firmaları tarafından çok fazla tercih edilmez.	3	Turizm Potansiyeli
29	Adalara ulaşım yetersizdir.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
30	Ekipmanları, Adalara taşımak çok zordur.	3	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
31	Önceki turizm aktiviteleri, referanslara ve pazarlamaya yönlendirir.	3	Diğer
32	Adalara ulaşım yeterlidir.	2	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
33	Ulaşımında alternatif imkânlar sunulmalıdır.	2	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
34	Yerel halkın farkındalığı artırılmalıdır.	2	Destek & İşbirliği
35	Etkinlik turizmi, pozitif yönde etkiler.	2	Öngörülen Muhtemel Etkiler
36	Gelecekte, toplantı/etkinlik turizmi gelişerek belirginlik kazanacaktır.	2	Turizm Potansiyeli
37	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler yeterli değildir.	2	Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri ve Aktiviteler
38	Etkinlik turizmi ve toplantıların, maliyetler bazında farkı yoktur.	2	Destinasyon Maliyetleri
39	Belediye ve yerel yönetimler arasındaki iletişim yeterli değildir.	2	Destek & İşbirliği
40	Yazlıkçı halk, etkinlik turizminden hoşlanmaz.	2	Turizm Etkisi
41	Etkinlik Turizmi için birçok alternatif destinasyon mevcuttur.	1	Diğer
42	Yeni binalar inşa edilmemelidir.	1	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
43	Etkinlik Turizminin sosyo-kültürel açıdan olumsuz etkileri yoktur.	1	Öngörülen Muhtemel Etkiler
44	Adalarla ilgili bazı araştırmalar yapılmalıdır.	1	Diğer
45	Adalarda, bazı planlamalar ve projeler yapılmaktadır.	1	Diğer
46	Adalarda kaliteli oteller mevcuttur.	1	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar
47	Adalarda bulunan oteller ve organizasyon firmaları arasındaki iletişim artmaktadır.	1	Destek & İşbirliği
48	Prens Adaları'nda kaliteli oteller yoktur.	1	Mevcut İmkânlar ve Yatırımlar

ÖNERİLER

Tüm bulgular analiz edildiğinde, ilk olarak belirtmek gerekir ki, Prens Adaları, özel etkinlikler ve butik toplantılar bazında büyük ve ciddi bir potansiyele sahiptir. Tedarikçi olarak otel yöneticileriyle, talep eden olarak organizasyon firmalarıyla yapılan röportajlardan edinilen sonuçlara göre, her iki tarafta bölgede özel etkinlik ve butik toplantı yapmak konusunda isteklidirler. Bulgulara göre, böyle bir potansiyele ve amaca ulaşmak için bölgedeki toplantı ve organizasyon sahaları geliştirilmelidir. Söz konusu sahalar geliştirilirken, aynı zamanda, doğal, tarihi ve kültürel alanlar korunmalıdır. Ayrıca; eski, terkedilmiş, yıkılmaya yüz tutmuş tarihi binalar, orijinal görünüm ve yapılarına sadık kalınarak restore edilmelidir. Bu binalar daha sonra, etkinlikler ve toplantılar için kullanılabilir.

Mevcut imkânlar ve yatırımların yanı sıra İstanbul'dan Adalara olan ulaşım alanındaki sorulara verilen yanıtlara istinaden, bu iki başlık altındaki gelişmelerin, önceki yıllara nazaran daha iyi olduğu söylenebilir; ancak yine de Adalar içindeki ve Adalar arasındaki ulaşım yetersiz olarak değerlendirilmiştir. İstanbul-Adalar hattındaki önceki yıllara oranla değerlendirilen gelişmelere rağmen yine de daha iyi hale getirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu yargının temel sebebi, özel etkinlikler ve butik toplantılar alanında uygun bir destinasyon olabilmek için öncelikle ulaşım konusunda herhangi bir sıkıntı, eksiklik ve problem olmamasının zaruri gerekliliğidir. Bu sebeple, Adalar içinde nostaljik veya elektronik raylı sistem veya golf arabaları gibi çevreci-alternatif ulaşım yöntemleri geliştirilebilir. Alternatif ulaşım yöntemleri sadece Adalar içinde sınırlı kalmayıp Adalara ve Adalar arasında da daha sık vapur seferleri veya deniz taksi gibi imkânlar ile desteklenmelidir. Organizasyon firmaları ve acenteler için teknik donanımları taşımak amacıyla, özel feribot veya araç tahsis etme fikri ve ihtimali değerlendirilmelidir.

Bölgede, çok az sayıda organizasyon ve toplantı salonu imkânı sunan otel ve kulüp mevcuttur. Dolayısıyla, yeni üstyapı imkânları ve olanakları sağlanmalıdır. Ancak, turizm

endüstrisiyle alakalı yatırımların, planlamaların ve projelerin gerekliliği konusunda iki farklı görüş mevcuttur. Bölgedeki mevcut imkânlar ve yatırımlar yeniden tasarlanmalı ve özel etkinlikler ve butik toplantılar için geliştirilmelidir.

Bulgular sonucunda, Tarihi ve Kültürel Cazibe Merkezleri'nin yeterli olduğu ancak farklı aktivitelere ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Bölgede, tarihi ve miras niteliğindeki cazibe merkezleri, çok kültürlülük, küçük hediyelik eşya veya alışveriş mağazaları hâlihazırda mevcuttur. Fakat yerel lokanta ve restoranlar kaliteli hizmet ve farklı mutfaklardan alternatifler sunmalıdır. Organizasyon ve toplantıların ötesinde, ziyaretçiler, farklı faaliyetlere, aktivitelere ve eğlence olanaklarına ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple, etkinlik turizmini destekleyecek su sporları; rehber eşliğinde yürüyüş veya tekne turları; etnik ve kültürel festivaller veya konserler gibi tamamlayıcı turizm faaliyetleri düzenlenmelidir.

IBB ve Adalar Belediyesi arasındaki iletişim konusunda ihtilafli sonuçlar çıkmıştır ki aradaki iletişim en yakın zamanda yeniden şekillendirilmeli ve geliştirilmelidir. Yerel belediye, yerel kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişim yeterli görünmektedir. Özel etkinlikler ve butik toplantıların başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için, IBB, Adalar Belediyesi, yerel özel sektör, STK'lar ve organizasyon firmaları arasındaki güçlü ve aktif iletişim zaruridir. Özellikle, organizasyon firmaları ve oteller arasında iletişim güçlendirilmelidir. Bu işbirliğini arttırmak için:

- Prens Adaları'nda etkinlik turizmini geliştirmek amacıyla bir platform oluşturulmalıdır. Söz konusu platform, farklı paydaşlardan, yerel yönetimlerden, STK'lardan üyelerin yanı sıra avukat, ekolojist, turizm profesyoneli ve akademisyen gibi uzmanları da içinde barındırmalıdır. Böyle bir platform ve işbirliği kapsamında, bölgenin özel etkinlikler ve butik toplantılar potansiyelini geliştirmek için detaylı planlamalar ve stratejiler

belirlenmelidir. Bu stratejiler ve planlamalar söz konusu bölgeyi etkinlik turizmi için hazırlayabilir.

GELECEK ARAŞTIRMALAR

Bu çalışmanın amacı ve hedefi, Prens Adaları'nın özel etkinlikler ve butik toplantılar açısından mevcut durumunun ve potansiyelinin değerlendirilmesidir, ancak Prens Adaları'nda etkinlik turizmi alanında başka araştırmalar da yapılabilir. Bu araştırma hedefine ulaşırken, otellerin, kulüplerin ve bazı organizasyon firmalarının görüşleri dikkate alınmıştır. Kavramsal Model söz konusu katılımcıların yanıtlarına göre düzenlenmiş ve değerlendirilmiştir. Süre sorunu sebebiyle, yerel halk ve yerli/yabancı turistlerle röportaj yapma imkânı bulunamamıştır. Bu sebeple, daha sonraki araştırmacılar, Prens Adaları'nda, yerel halkın ve etkinlik amaçlı seyahat eden turistlerin özel etkinliklere ve/veya toplantı turizmine bakış açısını değerlendirebilirler.

Aynı konuyla ilgili bir başka araştırma, “Uzunlamasına Çalışma (Longitudinal Study)” olabilir. Böylece, bir etkinlik destinasyonu olarak Prens Adaları'nın zaman içindeki değişiminin incelenmesi hakkında kullanılacak güncel bilgilere ulaşılabilir.

Ayrıca, diğer ülkelerdeki benzer adalar karşılaştırma amacıyla analiz edilebilir. Böyle bir konu, özel etkinliklerin ve butik toplantıların taleplerini karşılamak veya en azından karşılamaya çalışmak için olanak sağlayabilir. Diğer bir deyişle, daha sonraki araştırmalar, Prens Adaları ile diğer adaları farklı dinamiklerden ve bakış açılarından karşılaştırabilir.

Dahası; sosyolojik, yasal veya çevrebilimle (ekoloji) ilgili bakış açıları gibi turizmden farklı olarak disiplinler arası araştırmalar gelecek dönemlerde yapılabilir ve yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adalar Belediyesi-Tarih: Prens Adaları.* (2012). Mart 14, 2012 tarihinde Adalar Belediyesi: <http://www.adalar.bel.tr/eng/tarihi.asp> adresinden alındı
- Adalar Belediyesi-Ulaşım: Prens Adaları.* (2012). Mart 14, 2013 tarihinde Adalar Belediyesi: <http://www.adalar.bel.tr/eng/transport.asp> adresinden alındı
- Ekonomi.* (2012). T.C. Adalar Kaymakamlığı: http://www.adalar.gov.tr/default_B0.aspx?content=1034 adresinden alınmıştır
- Nüfus Durumu.* (2012). March 14, 2013 tarihinde T.C. Adalar Kaymakamlığı: http://www.adalar.gov.tr/default_B0.aspx?content=1037 adresinden alındı
- Adalar Belediyesi. (2012). *Adalar, 12 13 14 15* .
- Adalar Belediyesi. (2012). *Adalar Belediyesi-Tarih: Prens Adaları.* Mart 14, 2013 tarihinde Adalar Belediyesi: <http://www.adalar.bel.tr/eng/tarihi.asp> adresinden alındı
- Adalar Belediyesi. (2012). *Adalar Belediyesi-Ulaşım: Prens Adaları.* Mart 14, 2013 tarihinde Adalar Belediyesi: <http://www.adalar.bel.tr/eng/transport.asp> adresinden alındı
- Adalar Belediyesi. (2013). *Adalar Belediyesi.* Mart 15, 2013 tarihinde In General: <http://www.adalar.bel.tr/eng/in-general.asp> adresinden alındı
- Adalar Belediyesi. (2013). *Adalar Belediyesi.*
- Adalar Belediyesi. (2013). *Belediye Arşivi.*
- Allen, J. (2002). *The Business of Event Planning.* Canada: John Wiley & Sons Canada Ltd.
- Beloviene, A., Kinderis, R., Williamson, P., Ivanov, T., & Ortin, C. A. (2011). *Event Management Handbook.* Bulgaria, Spain, United Kingdom: Varna Free University, Fundacion Universidad Empresa Region De Murcia, Klaipeda Business and Technology College, Lithuania and Liverpool John Moores Universit.
- Boğazlıyan, E. (2012, 07 02). '*Adalar'ın Bitmeyen Derdi!* Mart 17, 2013 tarihinde Habertürk Gazetesi: <http://www.haberturk.com/yasam/haber/755624-adalarin-bitmeyen-derdi> adresinden alındı
- Demiroğlu, O. C., Çetin, G., & İzgi, M. T. (2013, 03 25). *Sustainable Development Of Tourism For Islands: Case Of Buyukada.* Turizmoloji: http://www.turizmoloji.org/sustainable_development_of_tourism_for_islands_case_of_Buyukada.htm adresinden alınmıştır
- Dickson, C., & Arcodia, C. (2010). Promoting sustainable event practice: The role of profesional association. *International Journal of Hospitality Management*, 236-244.
- Dimou, I., & Soteriades, M. D. (2011). Special Events: A Framework for Efficient Management. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 331.
- Evirgen, A., & Ekşiyen, S. (2012). *Marmara'da Hayat Var Şimdilik.* İstanbul: Adalı Yayınları.

- Farsakoğlu, M. (2013). *Adalar Belediyesi Proje Tanıtım Dosyası*. İstanbul: Adalar Belediyesi.
- Getz, D. (1997). Event studies; Theory, research and policy for planned events. 4.
- Getz, D., Anderson, D., & Sheehan, L. (1998). Roles, issues, and strategies for convention and visitors' bureaux in destination planning and product development: a survey of Canadian bureaux. *Tourism Management*, 331-340.
- Goldblatt, J. (2005). Special Event. *Twenty-first Century Global Event Management*, 5.
- Hürriyet. (2012, 05 09). *Giden Her 10 Kişiden 8'i Tırtıl Alerjisine Yakalanıyor*. Mart 30, 2013 tarihinde Hürriyet Gazetesi: <http://www.hurriyet.com.tr/saglik/20510973.asp> adresinden alındı
- Kerem, Y. (2008). The Economic and Social History of Büyükada During The Republic Period. İstanbul, Turkey. Mart 14, 2013 tarihinde <http://www.belgeler.com/blg/1d0n/cumhuriyet-dnemi-nde-bykada-nin-iktisadi-ve-sosyal-tarihi-the-economic-and-social-history-of-bykada-during-the-republic-period> adresinden alındı
- Kocal, H. F. (2001). *Büyükada Hatıralarım*. İstanbul: Birlik Yayınları.
- Koç , D. (Dü.). (2012). *Migration Connections 2012 Project*. İstanbul: Adalı Yayınları.
- Krugman, C., & Wright, R. R. (2007). *Global Meetings and Exhibition*. USA: John Wiley & Sons, Inc.
- Mackellar, J. (2006). Conventions, Festivals, and Tourism: Exploring the Network that Binds. *The Haworth Press*, 9-10.
- McGurgan, E., Robson, L., & Samen, W. (2010). The Importance of Site Selection Criteria for Special Event. *Hospitality Management*, 6.
- Meetings and Conference Venues. (2013). *Meetings and Conference Venues*. March 14, 2013 tarihinde Meeting Your Business Needs: <http://meetings.org/meeting6.htm> adresinden alındı
- Milliyet. (2011, 03 18). *Adalarda Meydan Muharebesi*. Mart 25, 2013 tarihinde Milliyet Gazetesi: <http://gundem.milliyet.com.tr/adalarda-meydan-muharebesi/gundem/gundemdetay/18.03.2011/1366020/default.htm> adresinden alındı
- Mutlu, A., & Farsakoğlu, M. (2012, 03 12). *Soru Önergesi*. Mart 24, 2013 tarihinde Adalar Belediyesi: http://www.adalar.bel.tr/duyurular/images/soru_onergesi.PDF adresinden alındı
- Rimmington, M., & Kozak, M. (1999). Measuring tourist destination competitiveness: Conceptual considerations and empirical findings. *International Journal of Hospitality Management*, 273-283.
- Saraniemi, S., & Kylänen, M. (2010). Problematizing the concept of tourism destination: An analysis of different theoretical approaches. *Journal of Travel Research*, 1-11.
- Serkan. (2009, 07 09). *İstanbul Adalara Ulaşım Sorunları*. Mart 29, 2013 tarihinde Tatil Hikayesi: <http://www.tatilhikayesi.com/istanbul-adalara-ulasim-sorunlari.html> adresinden alındı

- Sperstad, J., & Cecil, A. K. (2011). Changing Paradigm of Meeting Management: What Does This Mean for Academia? *Journal of Convention & Event Tourism*, 4.
- T.C. Adalar Kaymakamlığı. (2012). *Ekonomi*. Mart 15, 2013 tarihinde T.C. Adalar Kaymakamlığı: http://www.adalar.gov.tr/default_B0.aspx?content=1034 adresinden alındı
- T.C. Adalar Kaymakamlığı. (2012). *Nüfus Durumu*. Mart 14, 2013 tarihinde T.C. Adalar Kaymakamlığı: http://www.adalar.gov.tr/default_B0.aspx?content=1037 adresinden alındı
- Türker, O. (2003). *Halki'den Heybeli'ye*. İstanbul: Yaylacık Yayınları.
- Uzun, A., Yener, H., Koç, A., & Yeşil, A. (2012). Determination of Temporal Changes in Land Uses of Princes' Islands, Istanbul (TR). *African Journal of Agricultural Research*, 7(8), 1358-1367. <http://www.academicjournals.org/AJAR> adresinden alınmıştır
- Wan, Y. K. (2011). Assessing the Strengths and Weaknesses of Macao as an Attractive Meeting and Convention Destination: Perspectives of Key Informants. *Journal of Convention & Event Tourism*, 135.
- Wang, S.-T., & Lee, Y.-S. (2011). Expenditure Differences Among Conference and Regular Tourists in Taiwan: The Role of Situational Factors. *Journal of Convention & Event Tourism*, 294.
- Wong, I. A. (2011). Using Destination Attributes to Promote Event Travel: The Case of Macau. *Journal of Convention & Event Tourism*, 244-253.

EK-1

Röportaj Soruları

- 1) Organizasyon şirketlerinin gözünden, Adalar'ın şu andaki durumu nedir?
- 2) Özel davetler ve butik toplantılar için destinasyon olarak adalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Adaların, bu tür organizasyonları düzenlemek için potansiyel bir yer olduğunu düşünüyor musunuz?
- 3) Adaların turistik güzellikleri, tarihi mirası ve yapılan etkinlikler hakkında ne düşünüyorsunuz? Bütün bunlar organizasyon amaçlı gelecek turistlerin ilgisini çekmek için yeterli mi? Değilse nasıl geliştirilebilir?
- 4) Adalarda ulaşım, alt ve üstyapılara göre mevcut imkânlar ve yatırımlar hakkında neler düşünüyorsunuz? Bu mevcut imkânlar ve yatırımlar, özel davet destinasyonu için yeterli mi?
- 5) Profesyonel bir Turizm geliştirme projesi kapsamında, Adalar toplantı merkezi haline getirilmek istense, Adalarda bulunan ancak günümüzde yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan eski ve/veya amaca uygun binaların (Sanatoryum, Yetimhane, Anadolu Club) onarımına maddi-manevi katkıda bulunur muydunuz? Böyle bir yaklaşım sizce doğru mudur?
- 6) Bilindiği gibi, Adalar, korunma altındadır. Bu durum, Adaları toplantı destinasyonu açısından gelişmesini nasıl etkiler?
- 7) Etkinlik turizmi (Event tourism) için yerel halkın yerel yönetimle, yerel halkın genel yönetimle, yerel yönetimin genel yönetimle ilişkisi nasıl olmalı ve bu etkinlik turizmi için önemli midir?
- 8) Adaları toplantı turizmi açısından değerlendirip maliyeti ve destinasyonun fiyatı hakkında ne düşünüyorsunuz?
- 9) Adalar hali hazırda birçok turizm aktivitesine ev sahipliği yapmakta, etkinlik turizmi geliştirilmeye ya da yapılmaya başlanırsa ne gibi olumlu veya olumsuz etkileri (sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik) olur?
- 10) Sizce, yaz aylarında yüz elli binlere ulaşan yerli/yabancı turist mi yoksa tüm sezona yayılmış daha az sayıda toplantı amaçlı turisti mi değerlidir?
- 11) Büyük ve saygın şirketlerin hem çalışmak hem de tatil amaçlı düzenledikleri ve genelde yüksek ünvanlı kişilerin katıldığı "Haftasonu İş Kampları"nın Adalarda yapılması ihtimalini nasıl değerlendirirsiniz? Sizce, Prens Adalarından biri ve/veya birkaçı gelecekte bir toplantı adası haline gelir mi?